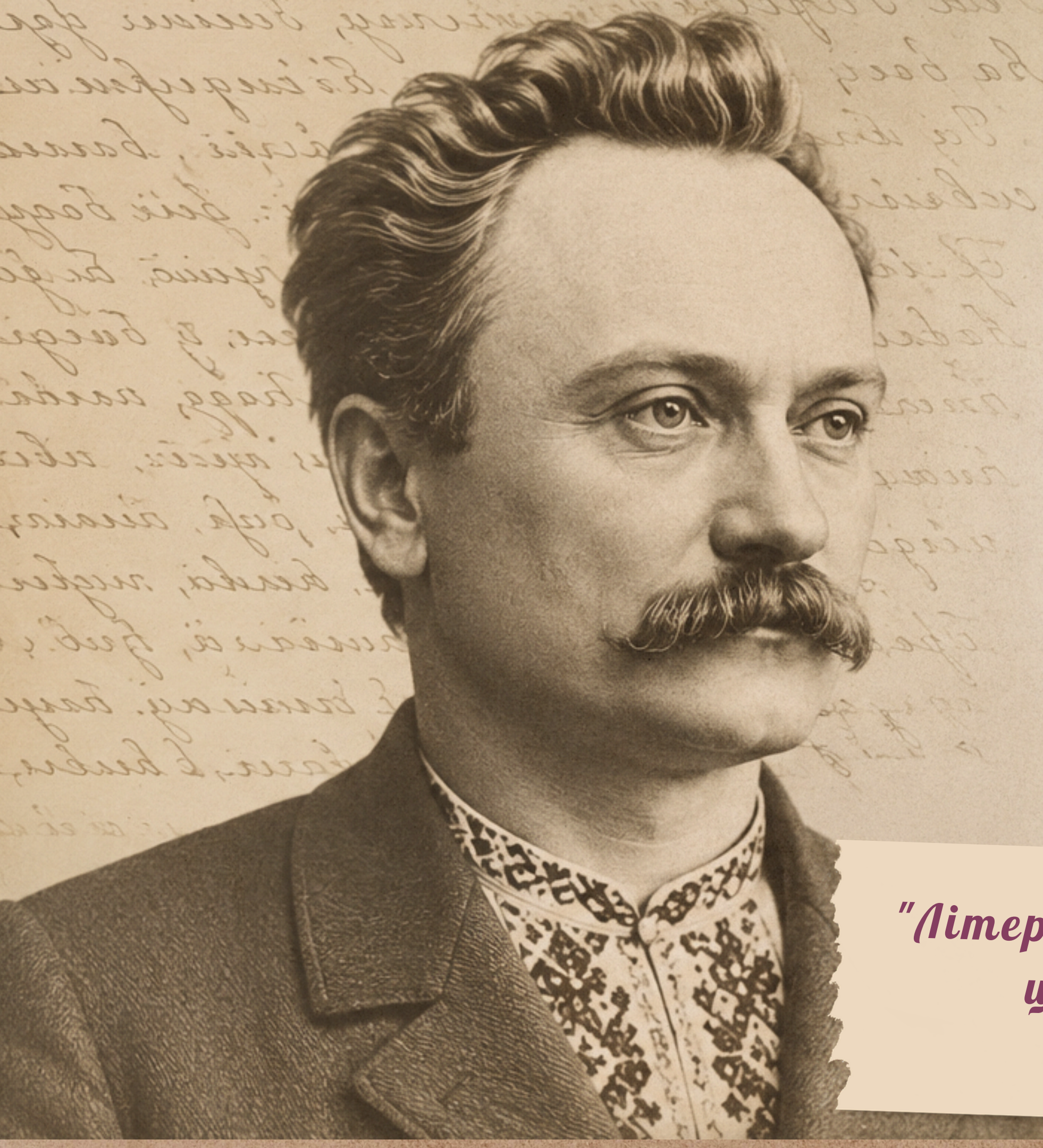

Іван Якович Франко (1856-1916)

*"Література – се найвищий вицвіт людської
цивілізації, найкраще її мірило".*

Іван Франко

Творча спадщина Івана Франка є справжнім надбанням української та світової літератури. Його доробок охоплює поезію, прозу, драматургію, літературознавчі, історичні, філософські, фольклористичні та публіцистичні праці.

За підрахунками дослідників, Іван Франко залишив кілька тисяч творів загальним обсягом понад сто томів. За життя письменника окремими книгами було видано понад 220 його праць, серед яких — понад 60 збірок оригінальних і перекладних творів різних жанрів. Значна частина його творчої спадщини й досі не увійшла до академічних зібрань творів.

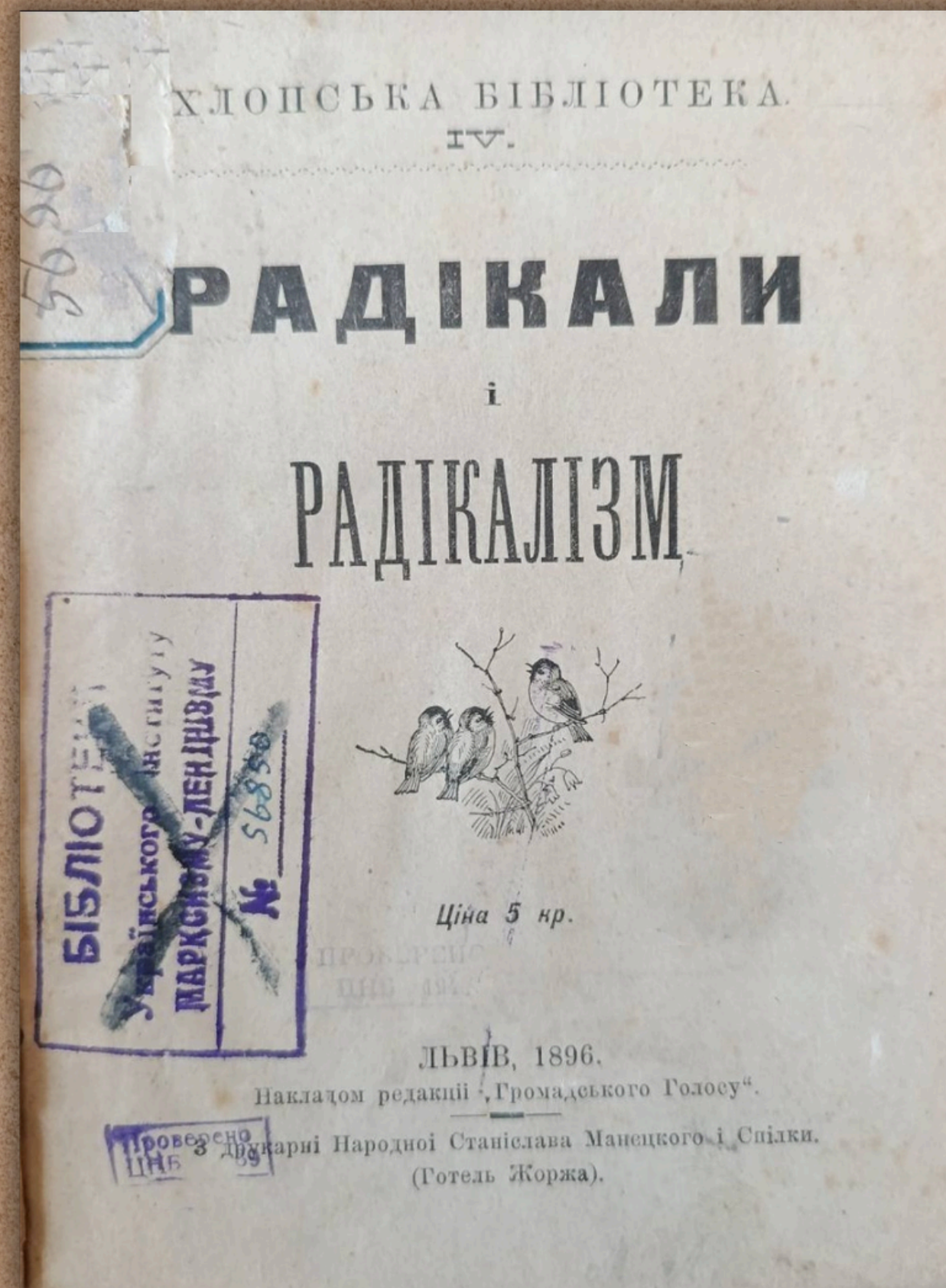
У фондах Центральної наукової бібліотеки зберігається близько 600 примірників видань творів Івана Франка різними мовами світу. Віртуальна виставка представляє колекцію прижиттєвих видань письменника, які є цінними пам'ятками української книжкової спадщини.

«Радикали і радикалізм» — це цикл публіцистично-теоретичних міркувань Івана Франка, видана в 1896 році у Львові у серії «Хлопська бібліотека», де письменник виклав базові ідеї українського соціал-демократичного руху та захищав радикалів від тодішніх політичних наклепів.

Франко, Іван Якович. Радикали і радикалізм / Іван Якович Франко . — Львів : Накладом редакції "Громадський голос", 1896 . — 36 с. — (Хлопська бібліотека) . — Авт. уст. за кн.: Українські письменники: біо-бібліографічний словник. — К., 1963, Т.3, С.423 .

«Пам'ятки українсько-руської мови і літератури» — п'ятитомна наукова серія, упорядкована Іваном Франком і видана Науковим товариством імені Шевченка у Львові в 1896–1910 роках. Видання об'єднало та ввело до наукового обігу цінні рукописні пам'ятки української писемної традиції. Томи 1 і 4 — «Апокрифи і легенди з українських рукописів», що містять старозавітні та есхатологічні апокрифи з коментарями Івана Франка. Томи 2, 3 і 5 — пам'ятки давньої української мови, релігійні та світські тексти, виявлені Франком у бібліотеках та архівах.

Ця серія вважається першою українською систематичною збіркою подібного масштабу та головною фольклористично-теологічною працею Івана Франка.

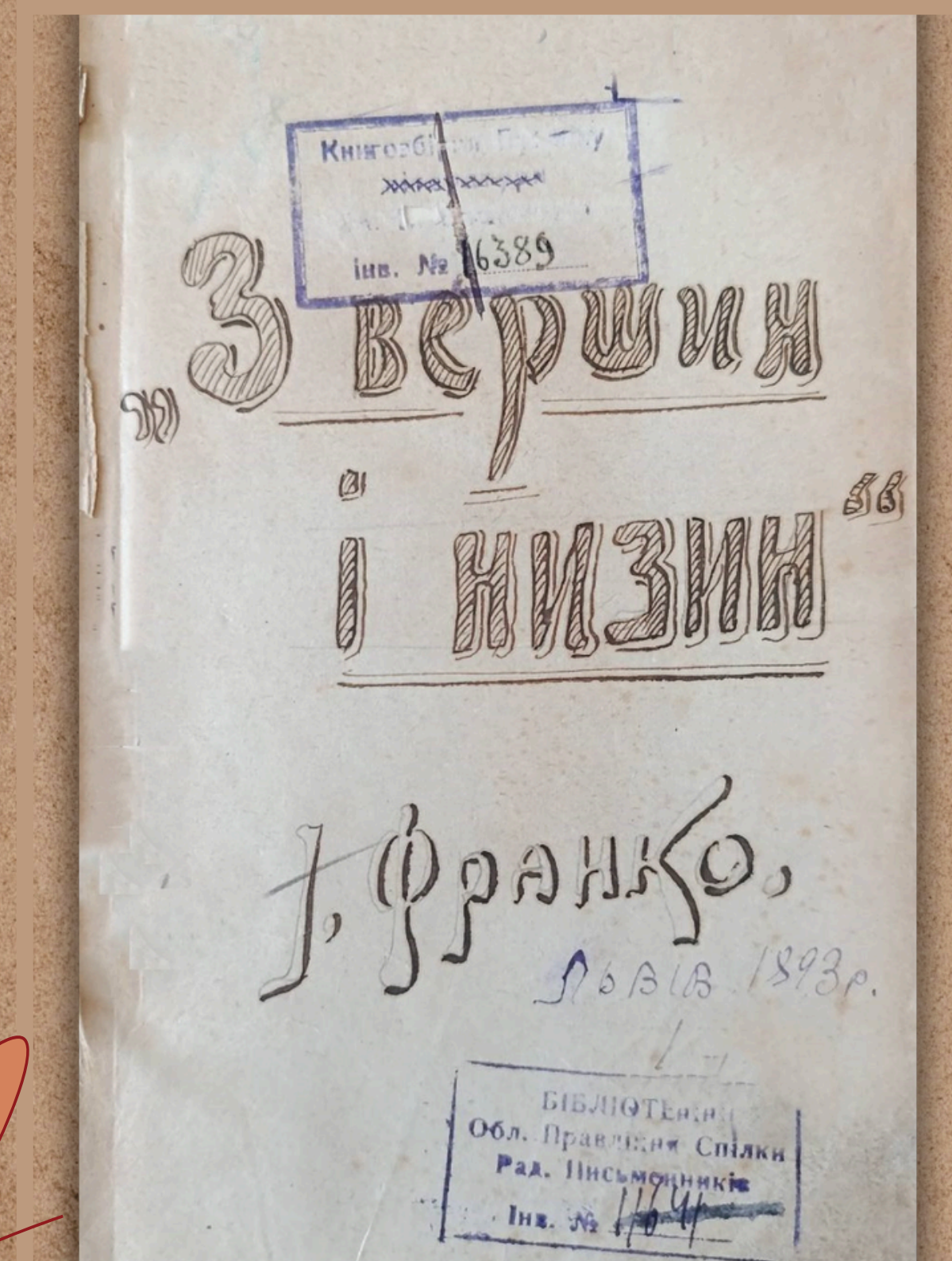

«З вершин і низин» — друга поетична збірка Івана Франка та одна з найвизначніших книг його творчої спадщини.

Перше видання вийшло у Львові 1887 року, а друге, значно доповнене, — у 1893 році. До збірки увійшли поезії, написані протягом понад двадцяти років, що стали підсумком раннього періоду творчості письменника.

Збірку вважають одним із найважливіших явищ української поезії після «Кобзаря» Тараса Шевченка. Попри широкий суспільний резонанс, у Російській імперії обидва видання збірки були заборонені цензурою. Через значний обсяг книга надалі не перевидавалася повністю, а окремі твори й цикли виходили самостійними виданнями.

Франко, Іван Якович. З вершин і низин : [збірка поезій] / Іван Якович Франко ; Накладом Ольга Франко . — 2-ге вид., доп . — Львів : Друкарня Наукового товариства ім. Шевченка, 1893 . — 474 с.

“З вершин і низин”
Україна
Моя любов

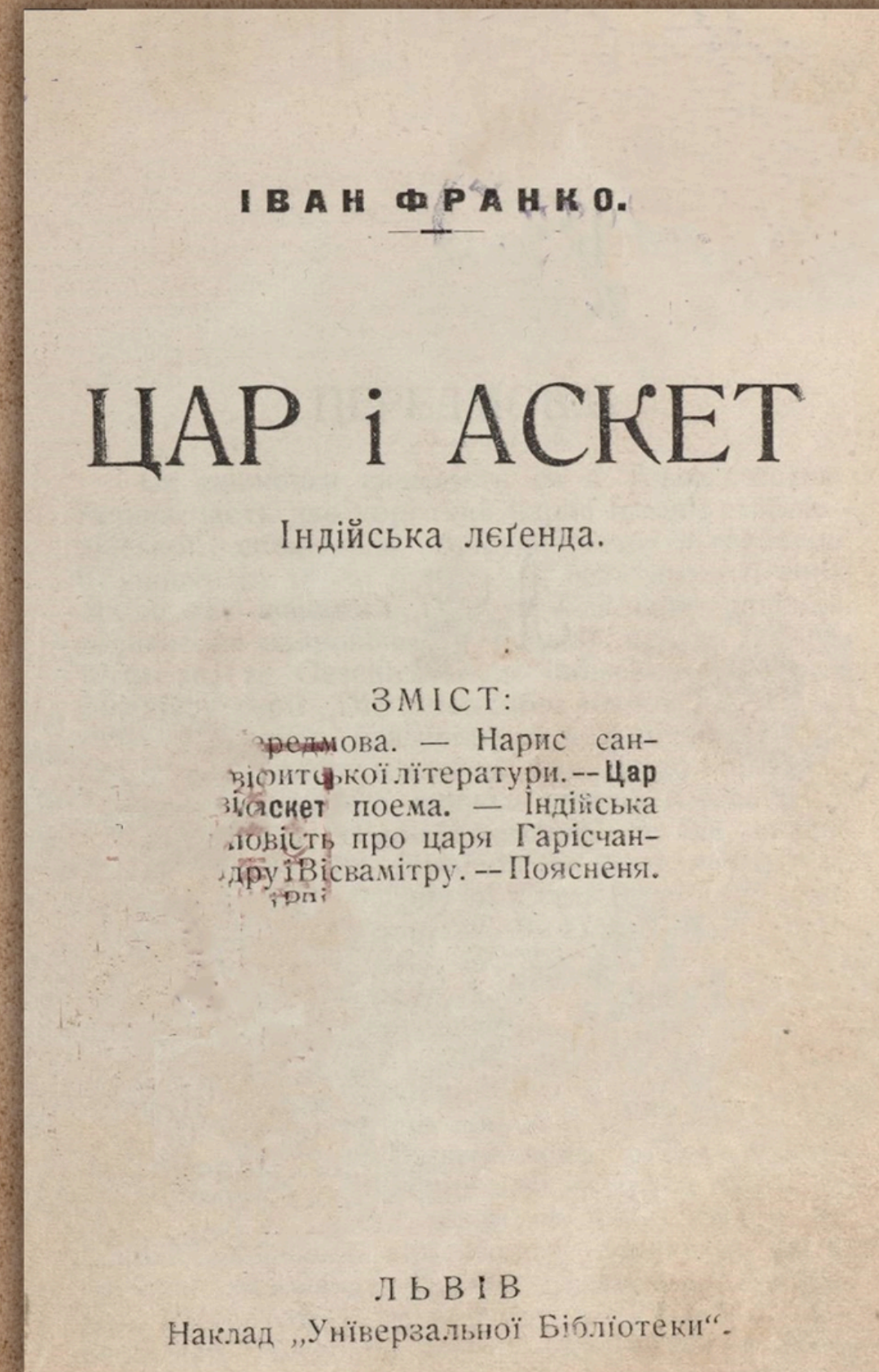
Вона так гарна, сяє так
Святою, чистою красою,
І на лиці яріє знак
Любові, щирості, спокою.
Вона так гарна, а проте
Так нещаслива, стільки лиха
Знесла, що квилить лихо те
В її кождіській пісні стиха.
Її пізнавши, чи ж я міг
Не полюбить її сердечно,
Не відректись власних втіх,
Щоб їй віддатись доконечно?

А полюбивши, чи ж би міг
Я божую її подобу
Згубити з серця, мимо всіх
Терпінь і горя аж до гробу?
І чи ж перечить ся любов
Тій другій а святій любові
До всіх, що ллють свій піт і кров,
До всіх, котрих гнетуть окови?
Ні, хто не любить всіх братів,
Як сонце боже, всіх зарівно,
Той щиро полюбить не вмів
Тебе, кохана Вкраїно!

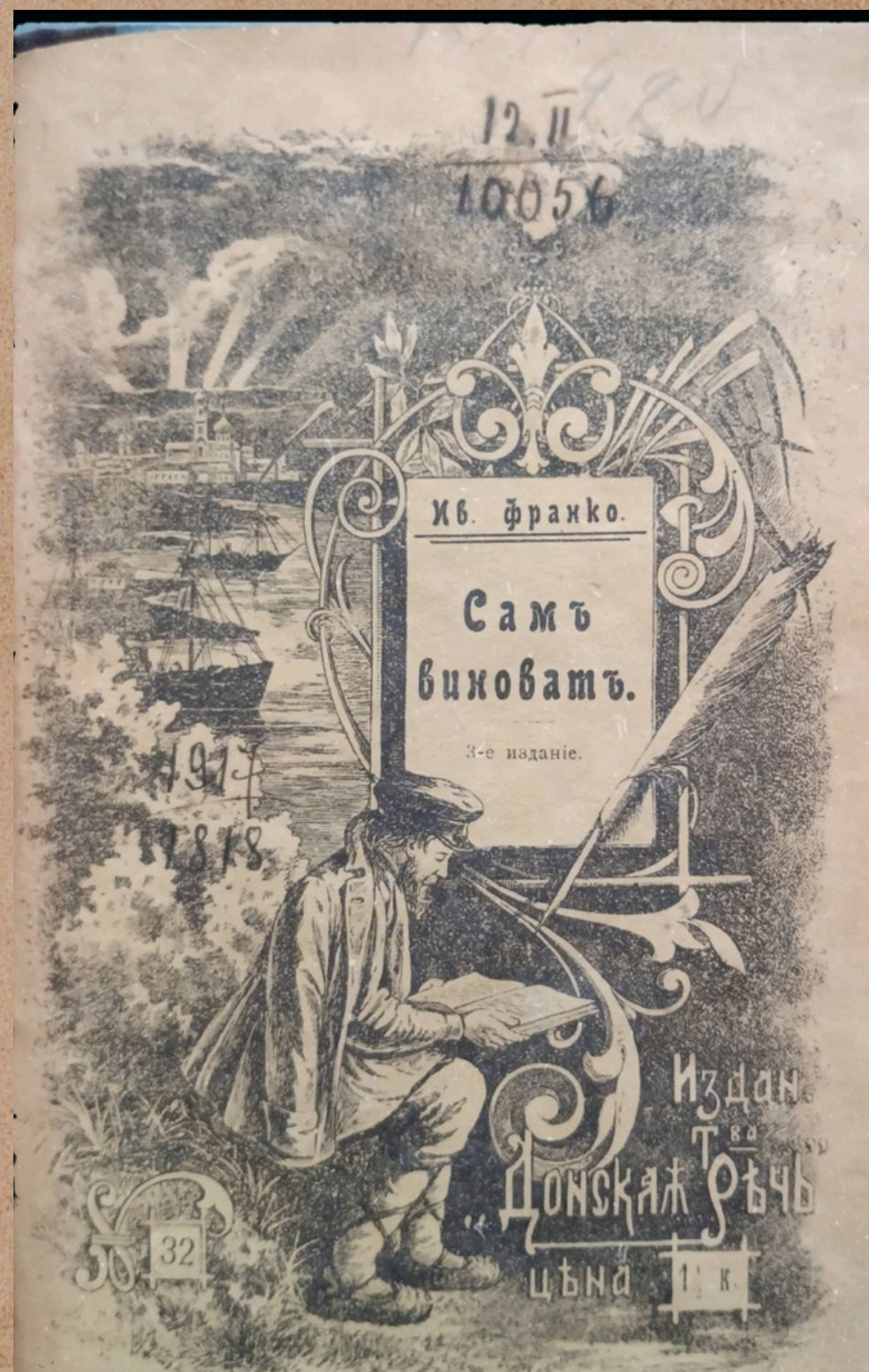
Поема «Цар і аскет» уперше була надрукована у збірці «З вершин і низин» (1893), а згодом вийшла окремим виданням у Львові (1910). В основу твору покладено давньоіндійську легенду про царя Гарісчандру. Готуючи друге видання, Іван Франко доповнив його передмовою, нарисом історії давньоіндійської літератури та перекладом першоджерела легенди.

Франко, Іван Якович. Цар і аскет : індійська легенда / Іван Якович Франко . — Львів : Друкарня Айхельбергера, 1904 . — 90 с. — (Університетська бібліотека ; N11-12) .

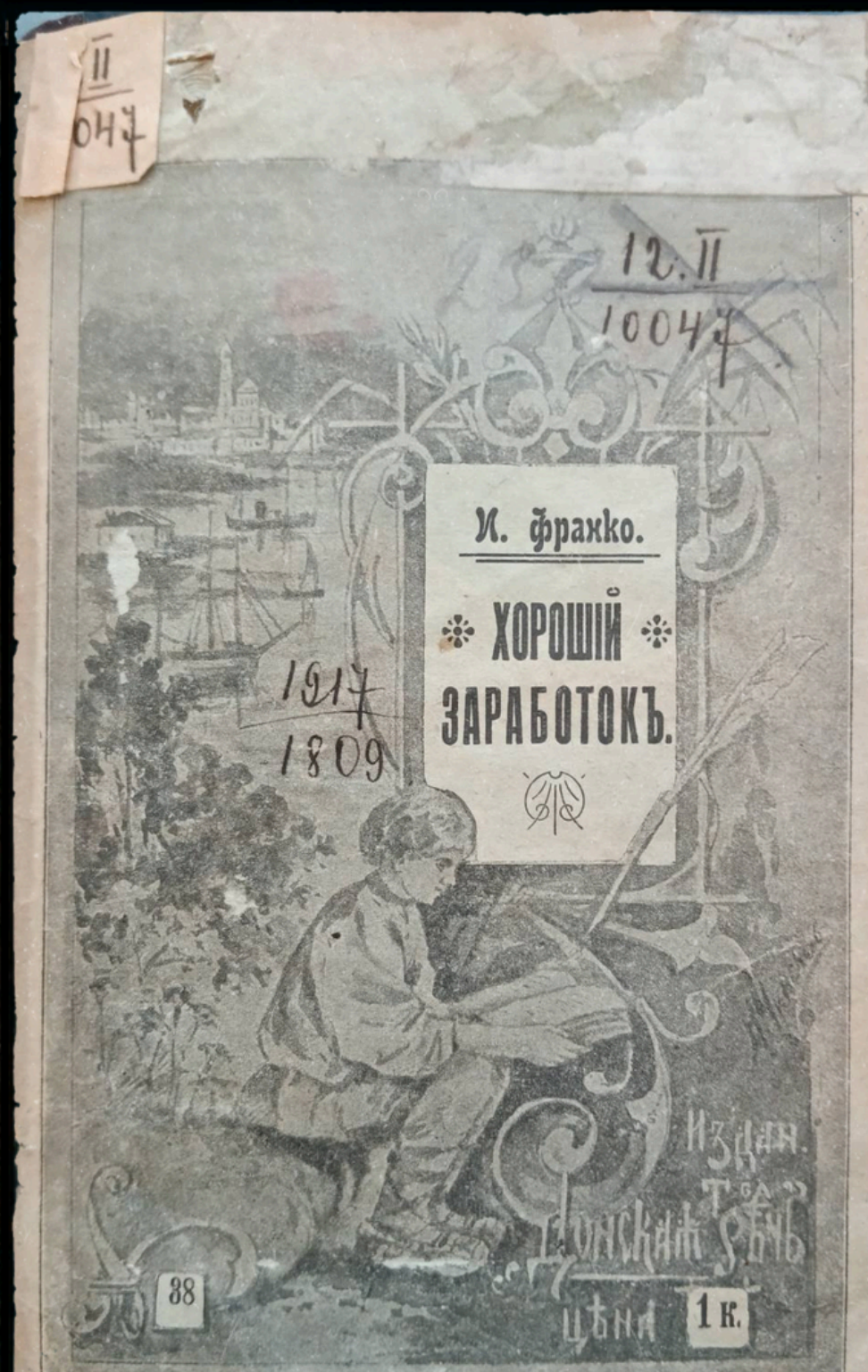

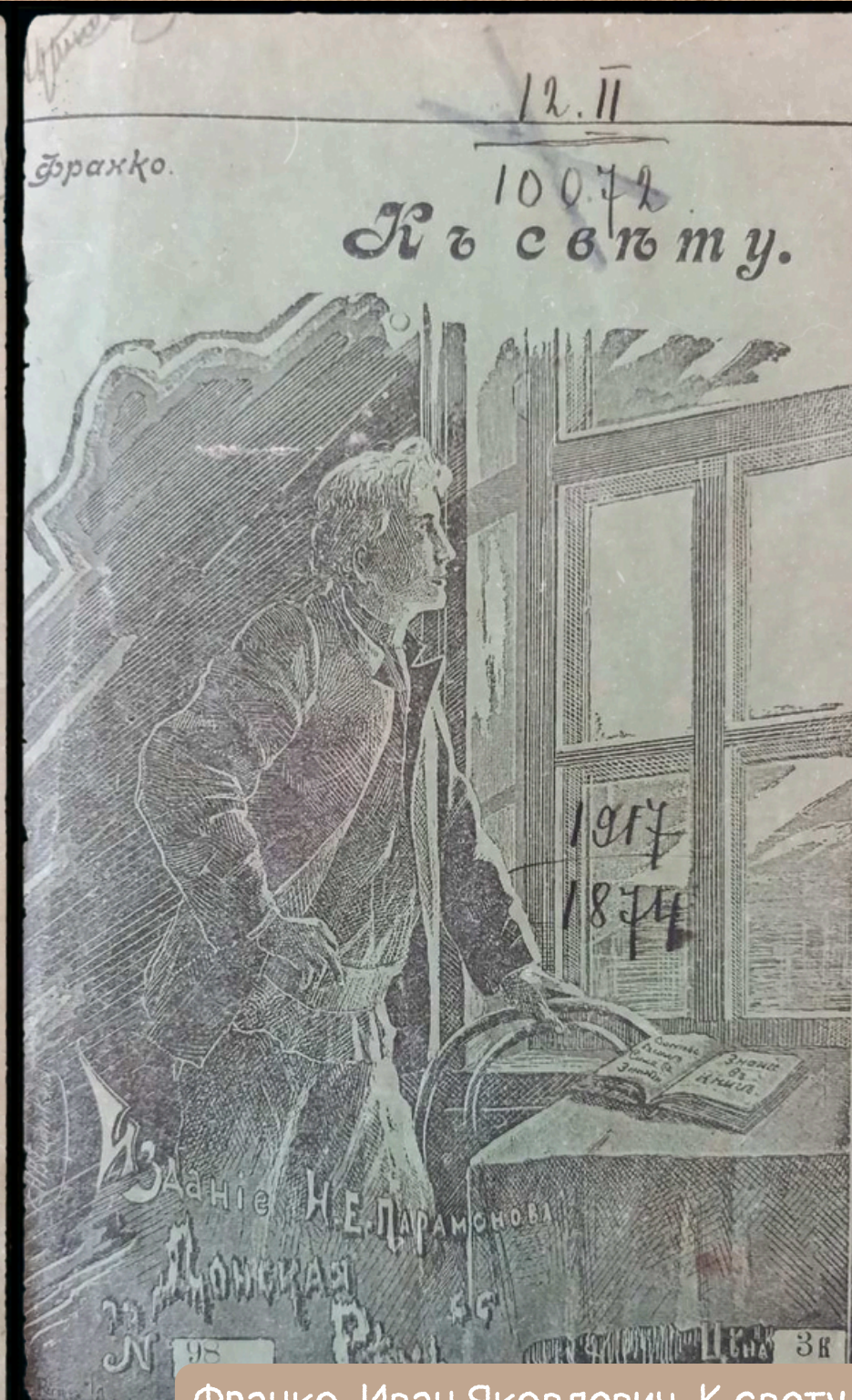
Франко у перекладах Лесі Українки.

Франко, Иван Яковлевич. Сам виноват : рассказ : пер. с укр. / Иван Яковлевич Франко . — Ростов-на-Дону : Донская речь, 1905 . — 12 с.

Франко, Иван Яковлевич. Хороший заработок : рассказ : пер. с укр. / Иван Яковлевич Франко . — Ростов-на-Дону : Донская речь, 1903 . — 8 с.

Франко, Иван Яковлевич. К свету. (Рассказ арестанта) : пер. с укр. / Иван Яковлевич Франко ; Пер. Леся Українка . — Ростов-на-Дону : Изд. "Донская речь" Н. Парамонова, 1903 . — 27 с.

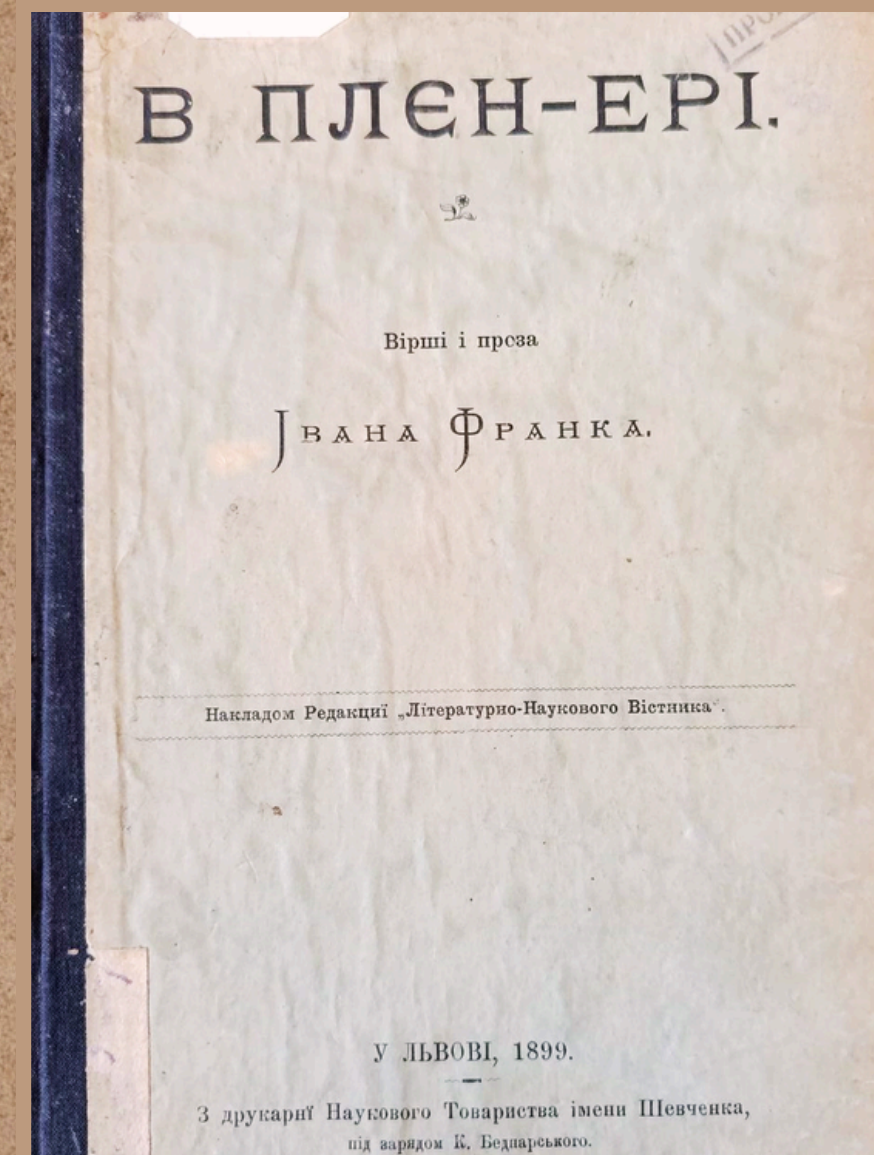

«Мій Ізмарагд» — збірка поезій Івана Франка, видана у 1898 році у Львові. Збірка морально-етичних приповідок («Паренетікон») та притч і легенд, написаних за мотивами стародавніх притч, легенд, повчань, що містилися у давньоруських рукописних збірниках.

Франко, Іван Якович. Мій Ізмарагд : поезії / Іван Якович Франко ; Видавець В. Годак . — Львів : Друкарня Манецького і спілки, 1898 . — 174 с.

Франко, Іван Якович. В плен-ері : вірші і проза / Іван Якович Франко . — Львів : Накладом редакції "Літературно-наукові вісті", 1899 . — 36 с.

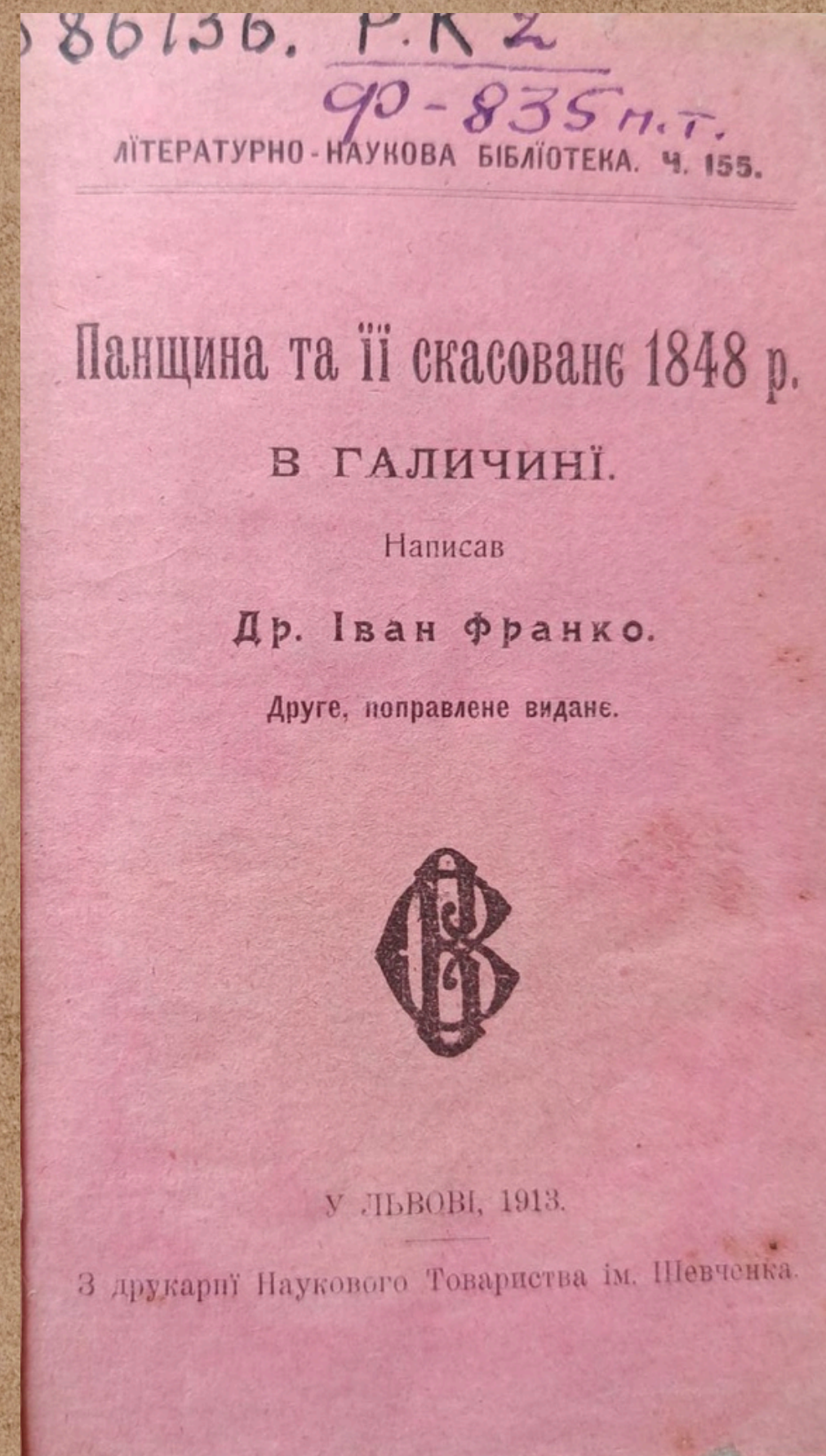

«В плен-ері» — це збірка творів Івана Франка, видана у Львові у 1899 році. Назва походить від французького терміна *plein air* (просто неба), оскільки автор застосував імпресіоністичний метод зображення, пронизаний глибоким психологізмом, єдністю людини та природи.

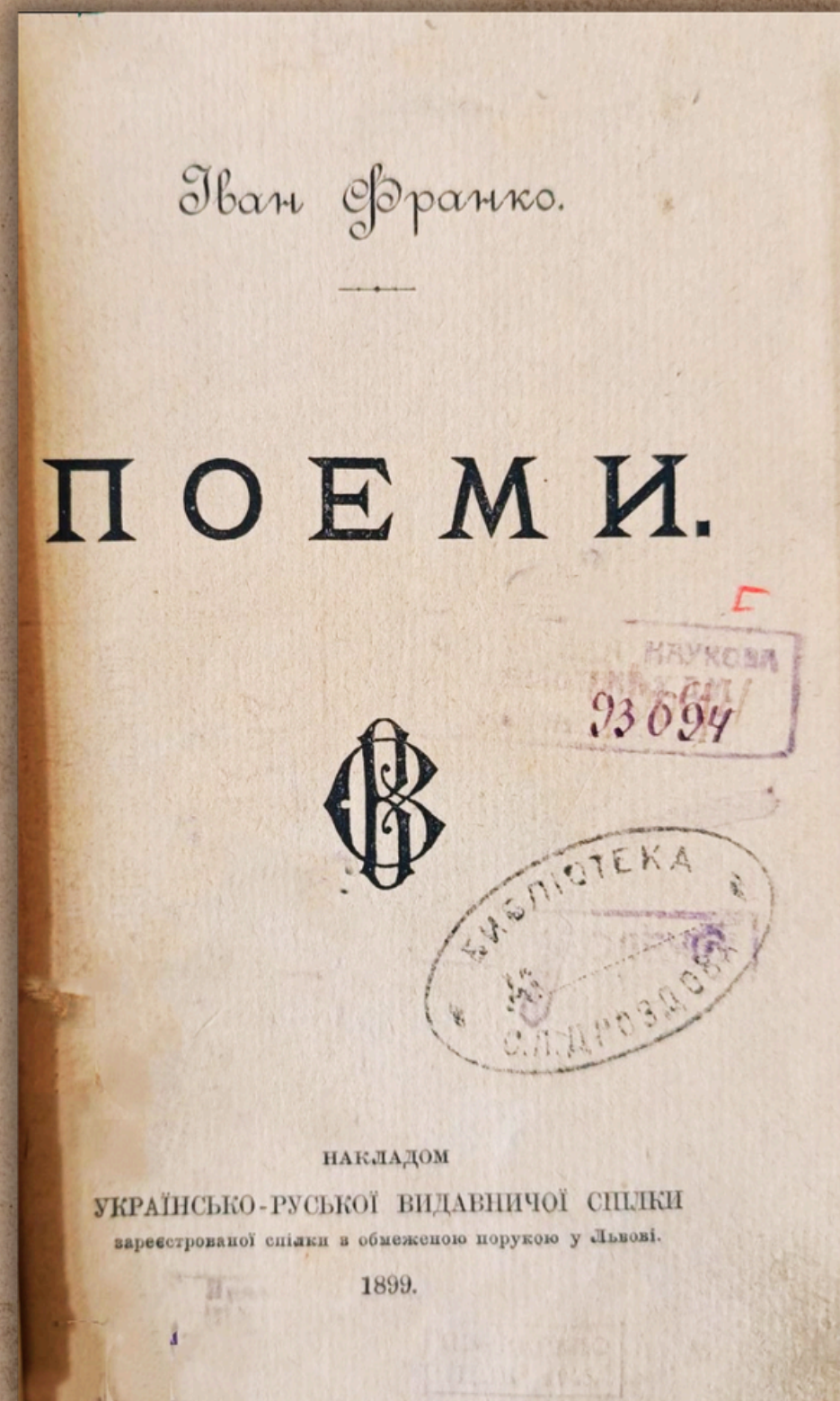

Вперше праця була видана у Львові у 1898 році. Присвячена історії панщини в Галичині та становищу селян. Автор показує політику австрійської влади й польських поміщиків як головних чинників соціального гноблення. Франко наголошує, що панщина була спільною трагедією для багатьох народів, а реформа 1848 року, попри її значення, не усунула всіх проявів соціальної несправедливості.

Франко, Іван Якович. Панщина та її скасування 1848 р. в Галичині / Іван Якович Франко. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Львів : Друкарня Наукового товариства ім. Шевченка, 1913. — [4], 248 с. — (Літературно-наукова бібліотека ; Ч.155). — Бібліографія у підрядкових примітках.

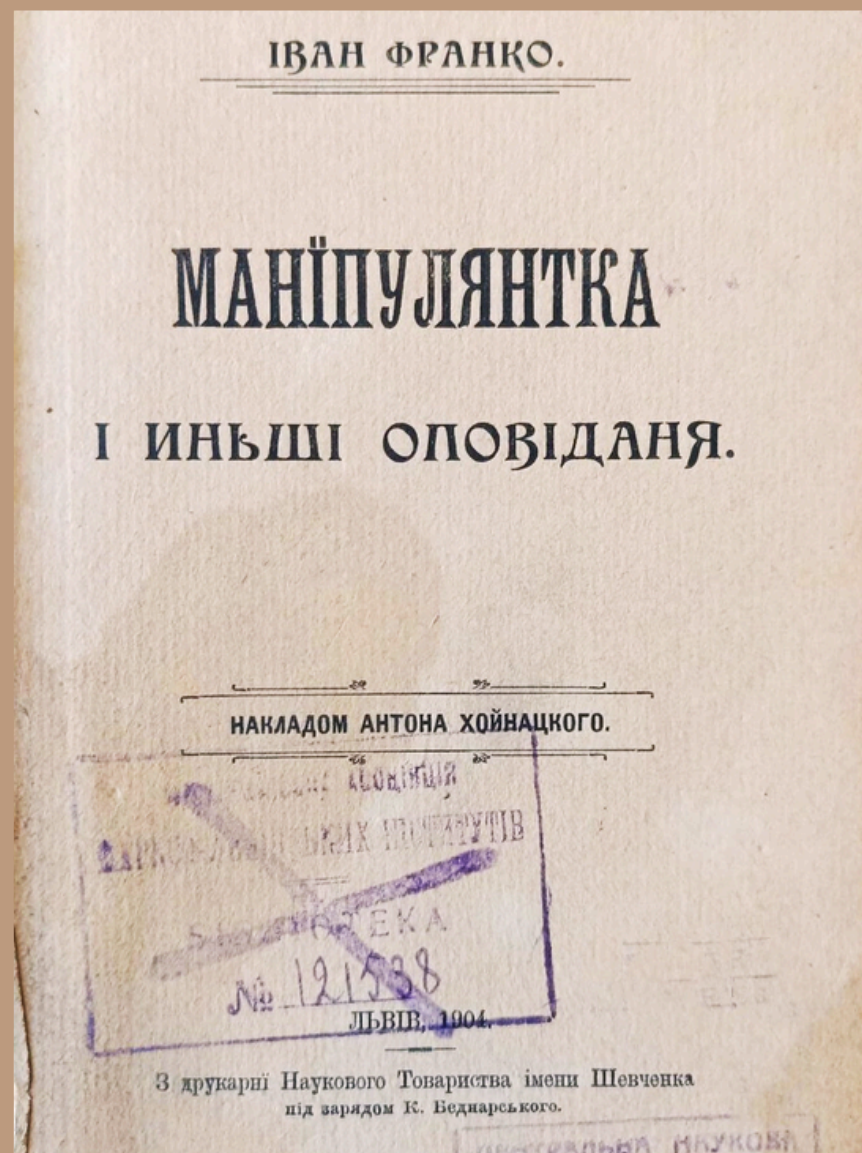
Франко, Іван Якович. Поєми / Іван Якович Франко . — Львів : Накладом Українсько-російської видавничої спілки, 1899 . — 129 с.

За життя Іван Франко окремою книгою видав лише одну збірку поєм — «Поєми» (1899), доповнену авторською передмовою та коментарями. До видання увійшло п'ять творів: «Істар», «Сатні і Табубу» — на основі мотивів давнього народного епосу, а також «Бідний Генріх», «Поєма про білу сорочку» і «Похорон» — створені за мотивами західноєвропейських середньовічних легенд.

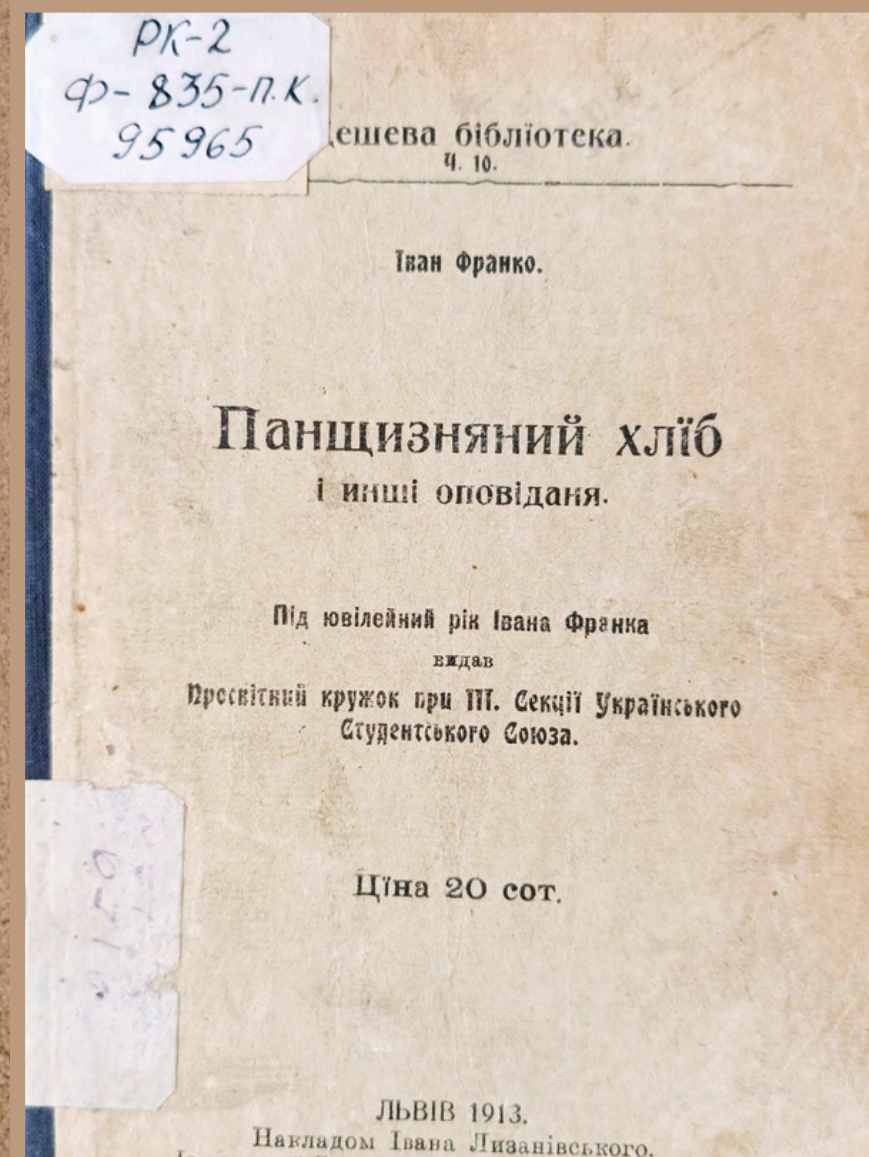

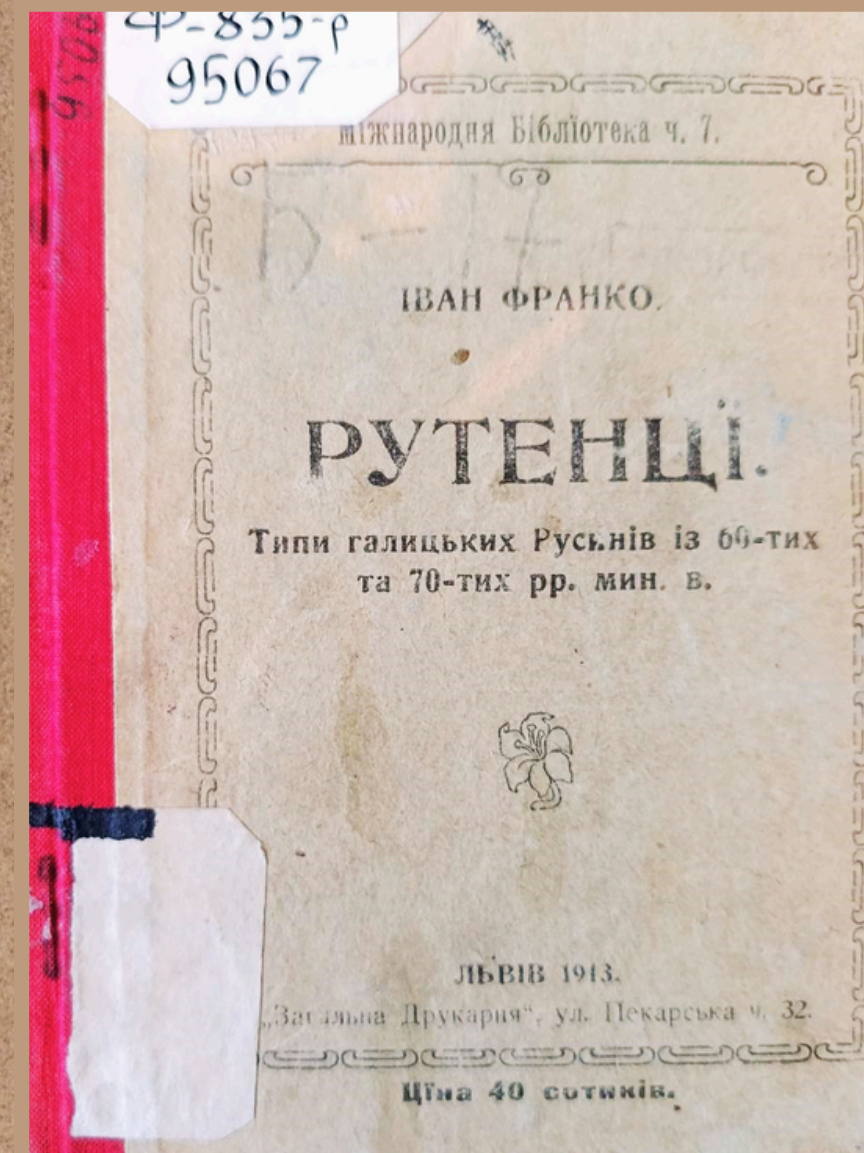
Представлені збірки творів Івана Франка, видані за його життя за безпосередньої участі письменника.

Франко, Іван Якович. Маніпулянтка : оповідання / Іван Якович Франко . — Львів : Накладом А.Хойнацького, 1904 . — 194 с.

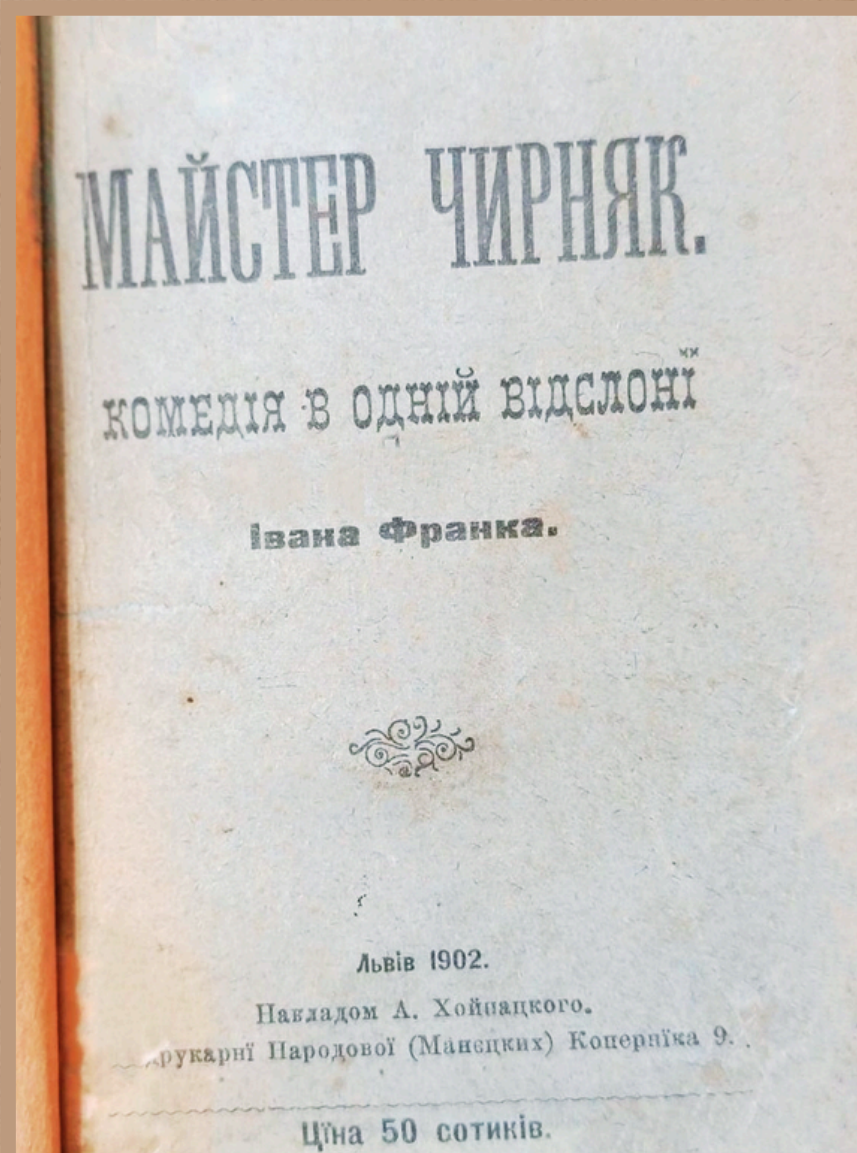
Франко, Іван Якович. Панщизняний хліб / Іван Якович Франко, Український студентський союз. III Сесія. Просвітницький кружок . — Львів : Накладом Ів. Лизанівського, 1913 . — 47 с. — (Дешева бібліотека ; N10) .

Франко, Іван Якович. Рутенці. Типи галицьких русинів із 60-тих та 70-тих років минулого віку / Іван Якович Франко . — Львів : Загальна друкарня, 1913 . — 42 с. — X . — (Міжнародна бібліотека ; Ч.7) .

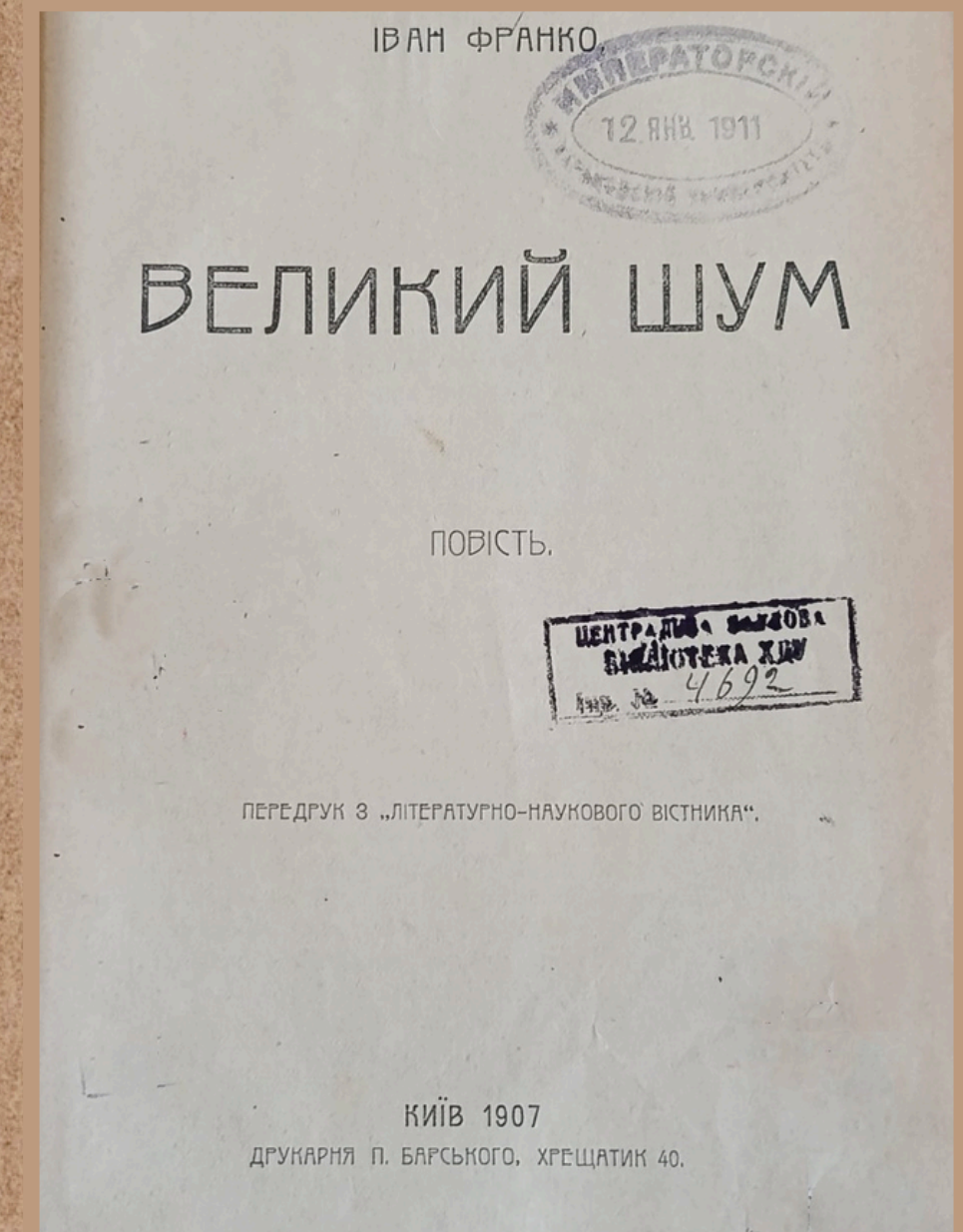
Драматичні та прозові твори

Франко, Іван Якович. Майстер Чирняк : комедія в й дію / Іван Якович Франко . — Львів : Б.в., 1902 . — 18 с.

Франко, Іван Якович. Ліси та пасовиська. Оповідання колишнього повномочного. (З життя галицьких селян) / Іван Якович Франко . — Київ : Просвіта, 1907 . — 18 с.

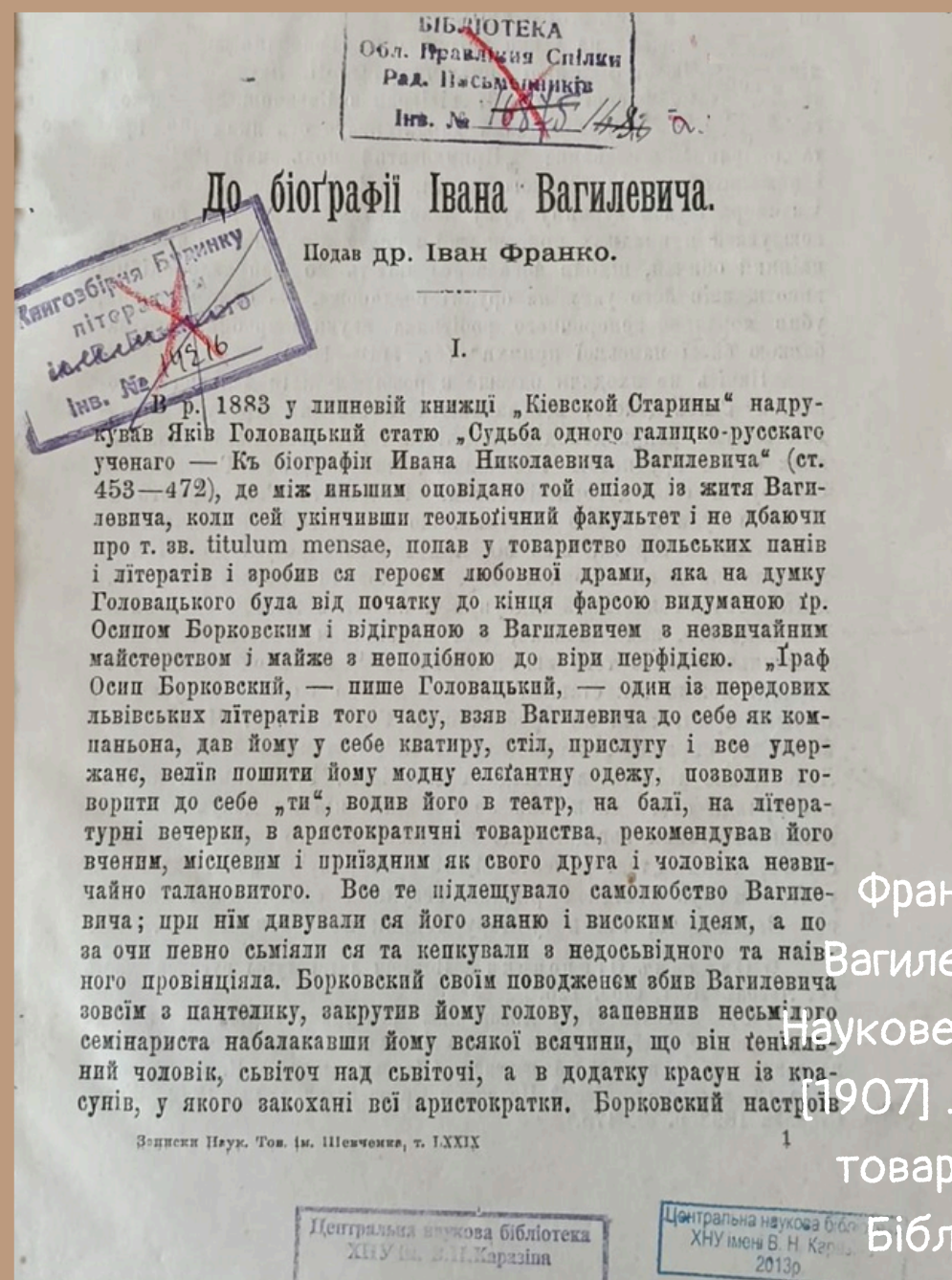

Франко, Іван Якович. Великий шум : повість / Іван Якович Франко . — Київ : Друкарня А.Барського, 1907 . — 116 с.

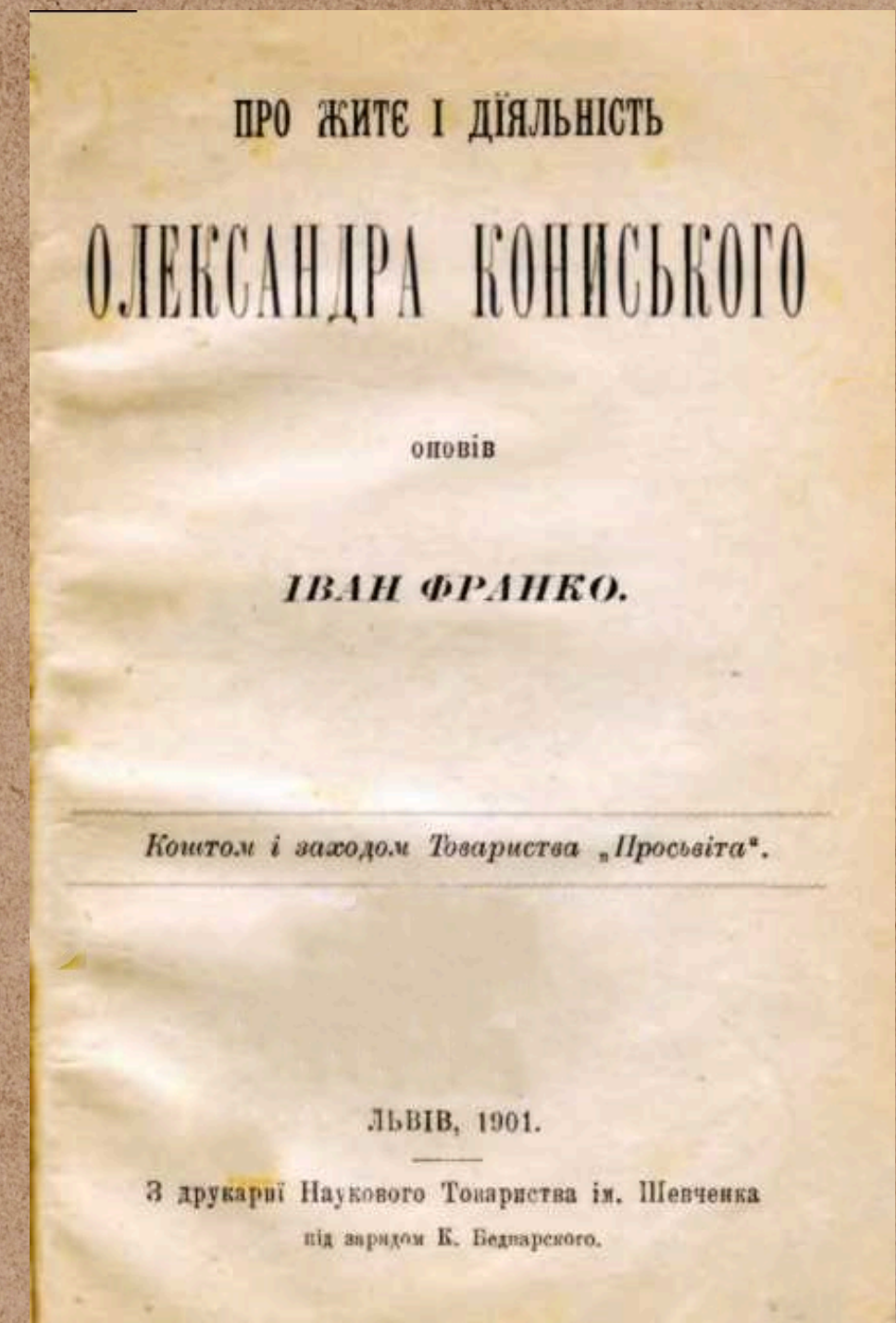
Стаття присвячена Івану Вагилевичу (1811–1866) — українському поету, філологу, фольклористу, етнографу, громадському діячеві, одному з зачинателів українського національного відродження в Галичині. Він був співзасновником літературного гуртка «Руська трійця» та одним з авторів альманаху Русалка Дністровая.

У праці «Про життя і діяльність О. Кониського» Франко ґрунтовно проаналізував багатогранну діяльність О. Кониського як письменника, публіциста, літературного критика, громадського діяча та одного з найвизначніших біографів Тараса Шевченка.

Франко, Іван Якович. Про життя і діяльність Олександра Кониського / Іван Якович Франко . — Львів : Просвіта, 1901 . — 36 с.

Франко, Іван Якович. До біографії Івана Вагилевича / Іван Якович Франко . — Львів : Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка у Львові, [1907] . — 45 с. — Відб. із "Записок Наукового товариства Т.Г. Шевченка", Т.79, 1907 . — Бібліографія в підрядкових примітках

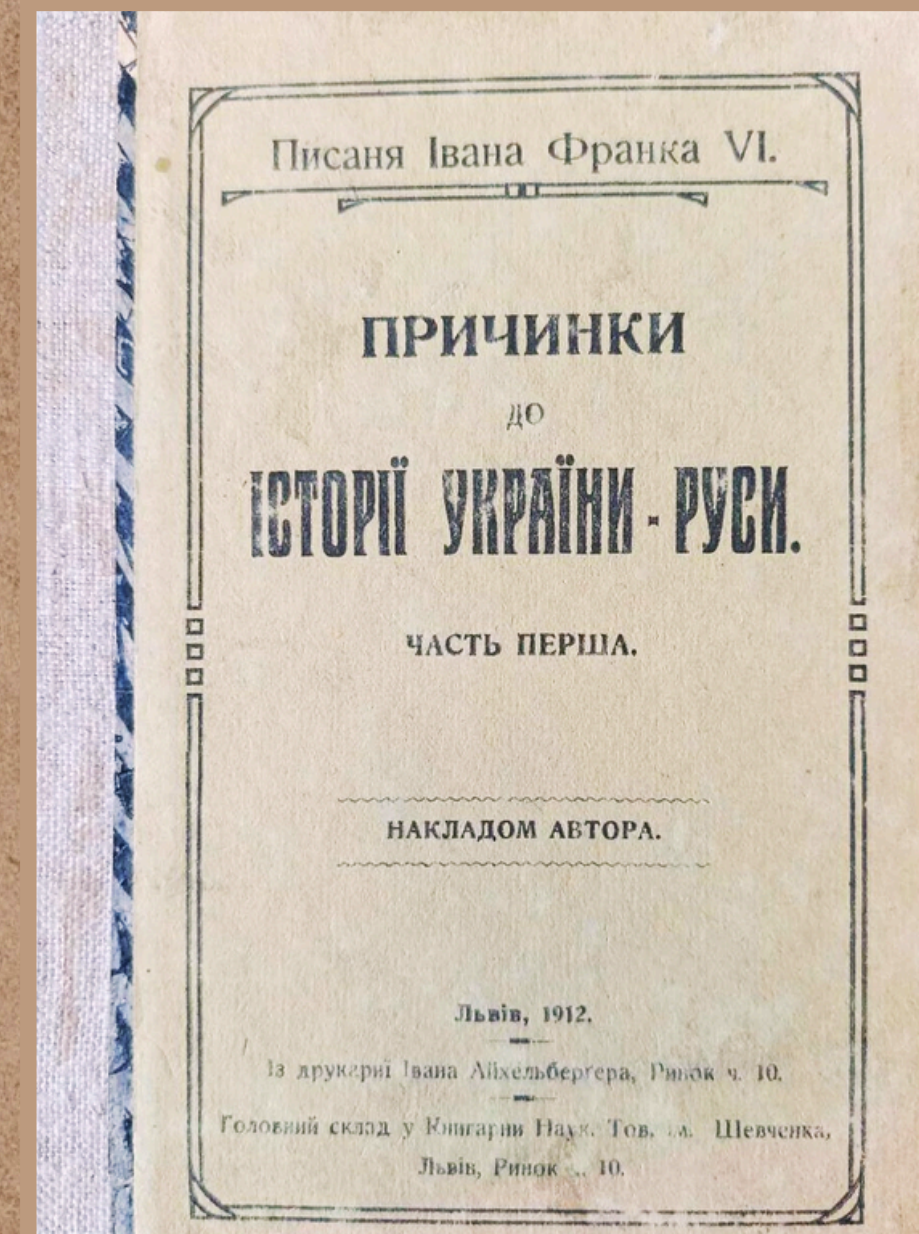

«Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р.» — фундаментальна літературознавча праця Івана Франка, видана 1910 року у Львові. У ній автор вперше подав цілісну, науково обґрунтовану картину розвитку українського письменства, класифікувавши його за епохами, жанрами та суспільними течіями

Представлена праця вперше повністю вийшла окремою книгою у Львові 1912 року. Видання містить передмову, шість розділів і додаток. Частина матеріалів раніше друкувалася в періодичній пресі, однак у книзі Іван Франко значно розширив і виправив текст. Уперше було опубліковано розділ «Придунайські скіфи в IV—XII вв.».

Франко, Іван Якович. Нарис історії українсько-руської літератури / Іван Якович Франко . — Львів : Накладом Українсько-російської видавничої спілки, 1910 . — 444 с.:

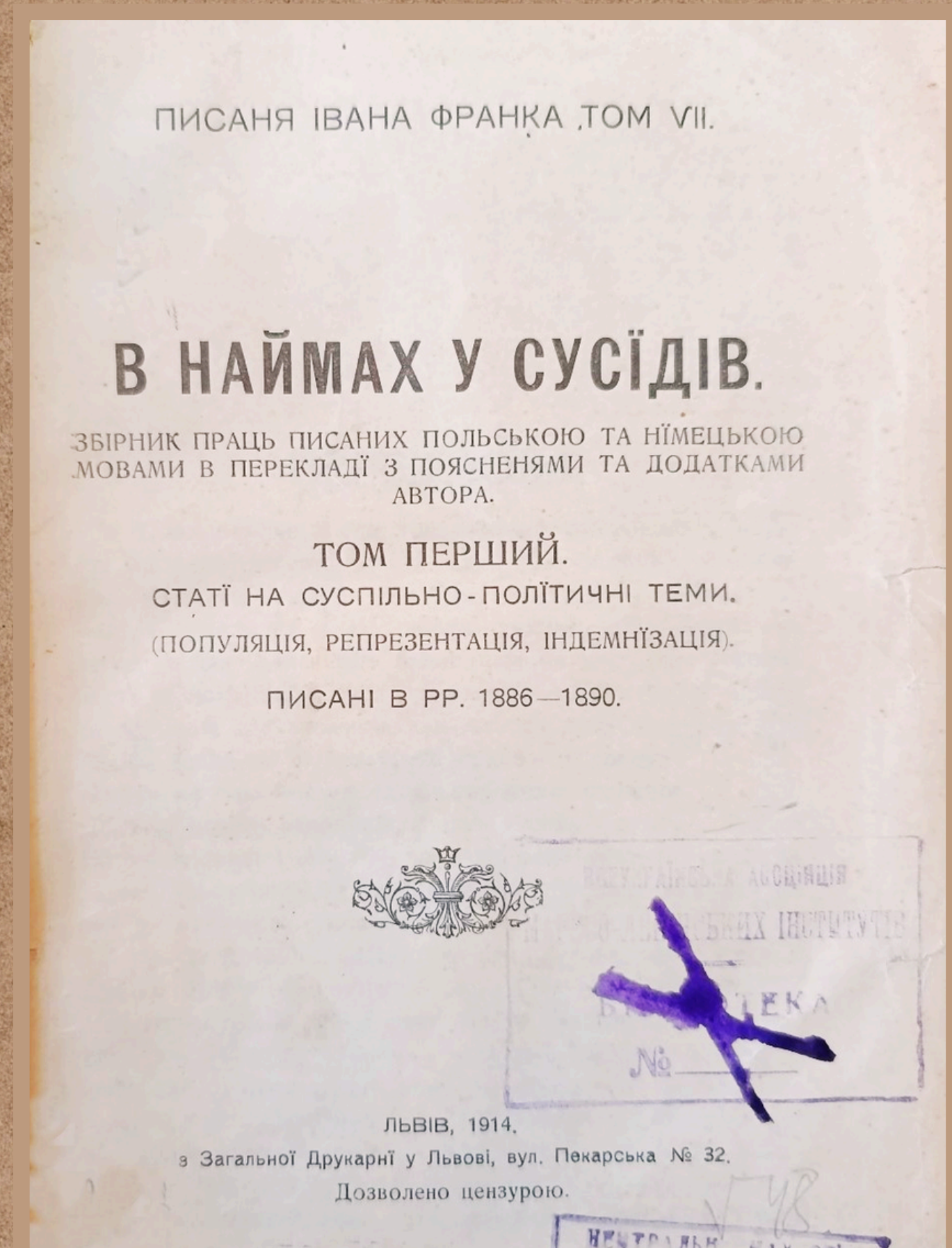

Франко, Іван Якович .Причинки до історії України-Руси. Ч.1 / Іван Якович Франко . — Львів : Друкарня Айхельбергера, 1912 . — 196 с. — (Писаня Івана Франка ; Ч.6) .

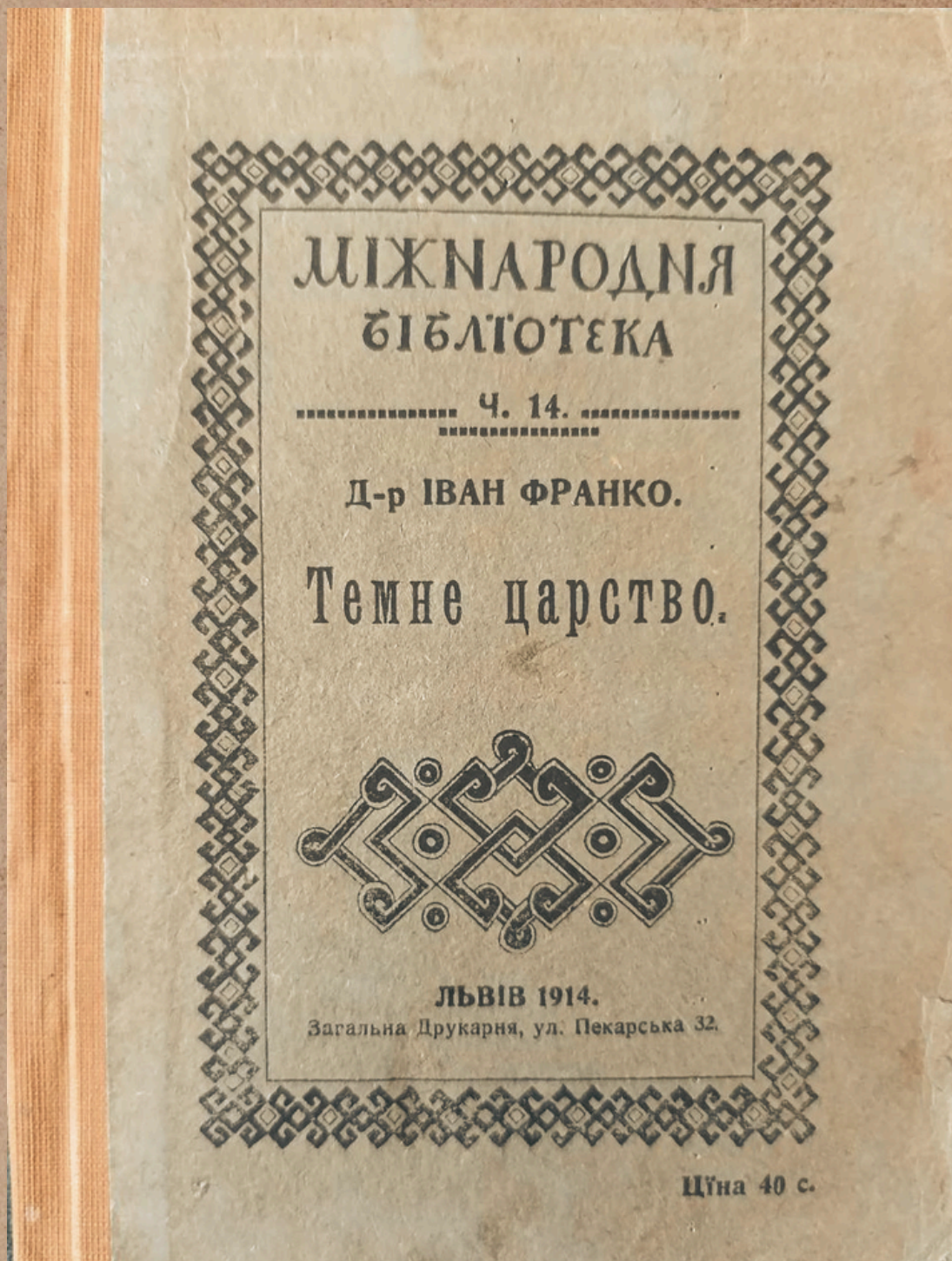

«В наймах у сусідів» — це двотомна збірка праць письменника, видана у Львові в 1914 році. Вона містить статті, які письменник створював польською та німецькою мовами (для іншомовних видань та європейської преси), перекладені українською, доповнені та прокоментовані самим автором

Франко, Іван Якович. В наймах у сусідів. Т.1. Статті на суспільно-політичні теми (популяція, репрезентація, індемнізація) 1886-1890 : збірник праць, писаних польською та німецькою мовами в перекладах з поясненнями та додатками автора / Іван Якович Франко . — Львів : Львівська Загальна друкарня, 1914 . — 340 с. — IV . — (Писання І. Франка ; Т.7) .

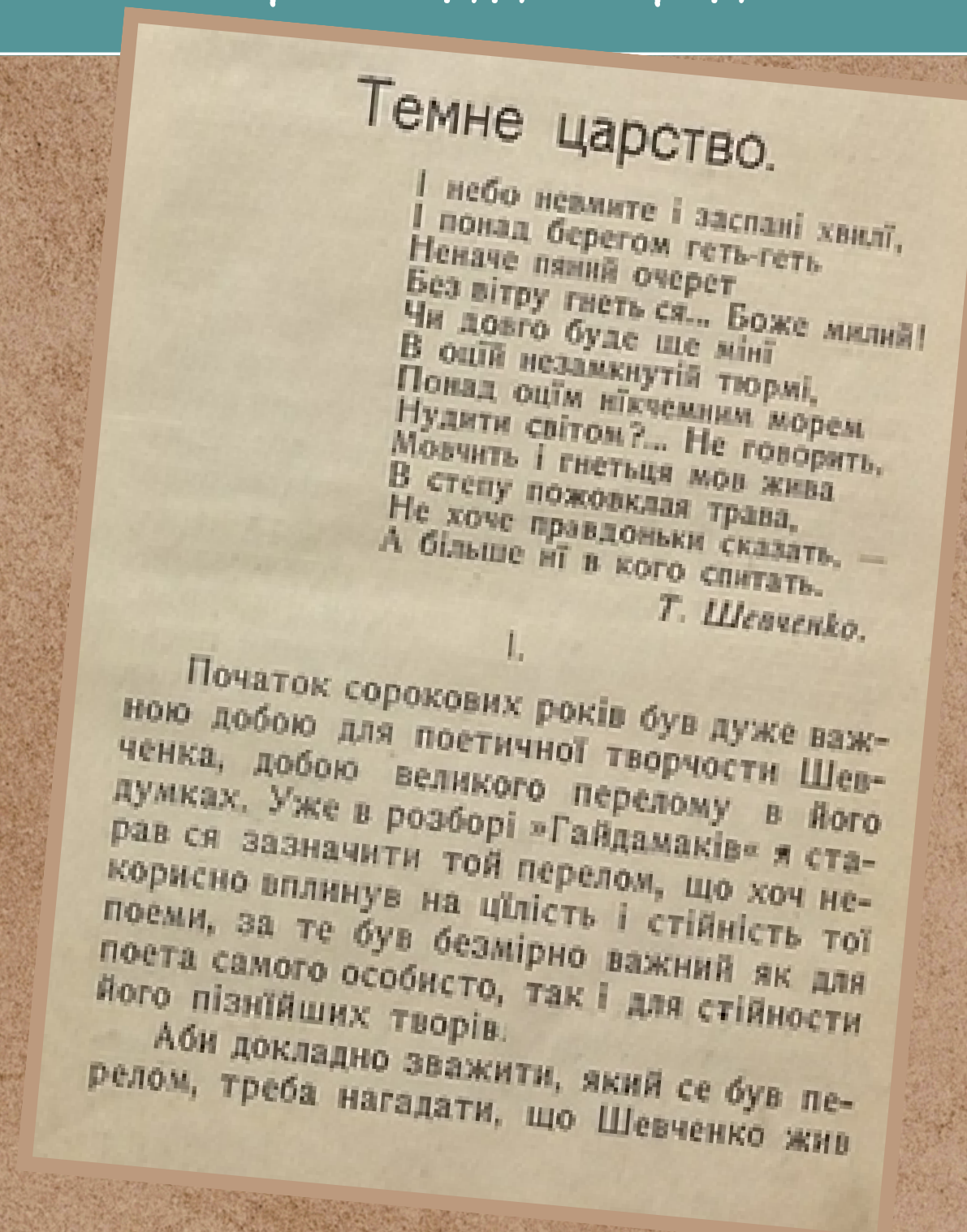

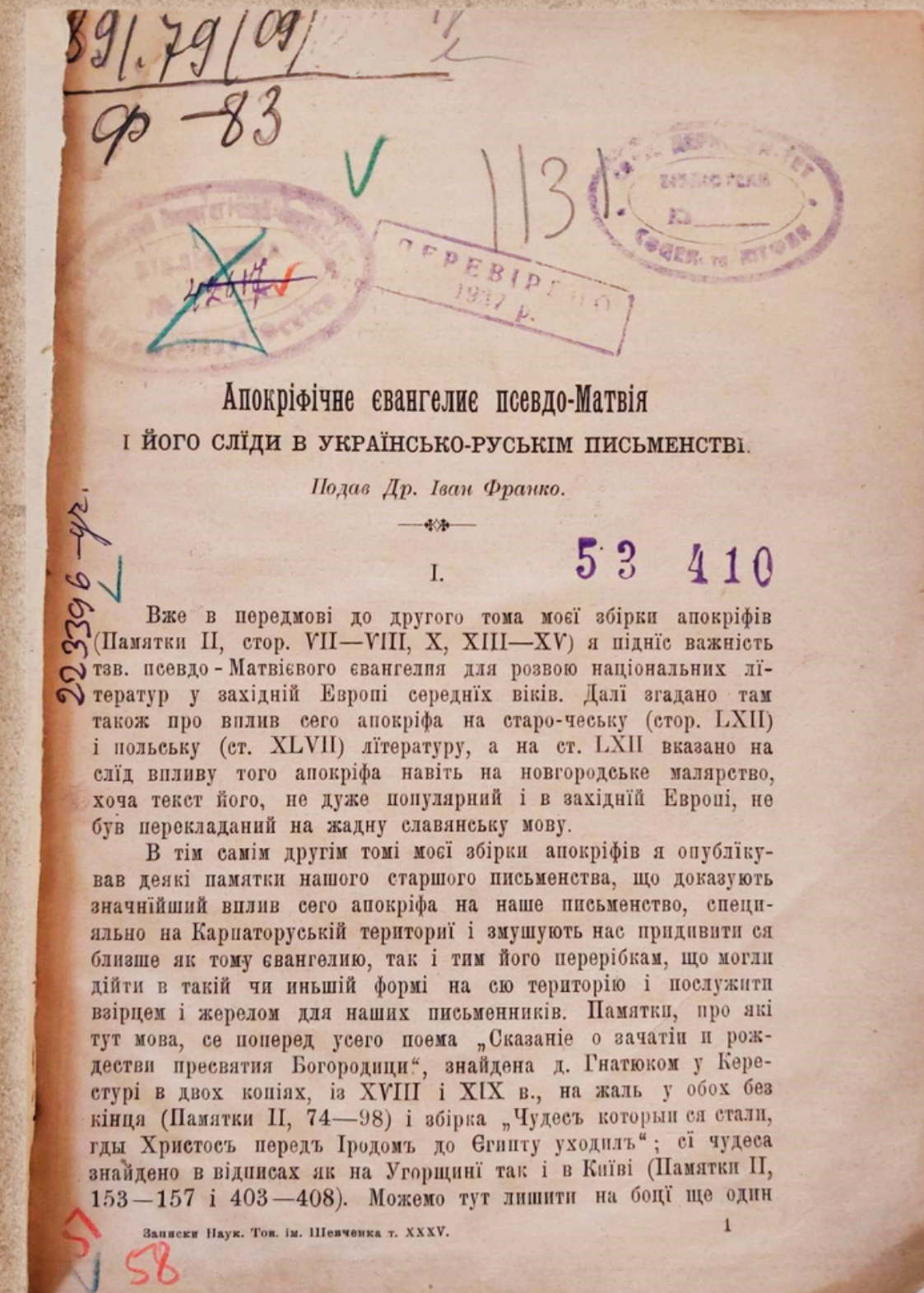
Франко, Іван Якович. Темне царство.
Студія з приводу Шевченкових поем
"Сон" і "Кавказ". Видана для вшанування
сотих роковин уродин Тараса Шевченка /
Іван Якович Франко . — Львів : Загальна
друкарня, 1914 . — 47 с. — (Міжнародна
бібліотека ; Ч.14) . — На укр. яз

Праця "Темне царство" вперше була надрукована 1881 року в журналі «Світ» як друга частина розвідки «Причинки до оцінення поезії Тараса Шевченка». У 1914 році Іван Франко стилістично доопрацював текст, доповнив його передмовою та видав окремою книжкою з нагоди 100-річчя від дня народження Тараса Шевченка.

У статті «Апокрифічне Євангеліє псевдо-Матвія і його сліди в українсько-руським письменстві» Іван Франко звертається до маловідомих пам'яток християнської літератури та простежує їхній вплив на українську книжну традицію. Він також віршовано переповідає повчальну притчу про немилосердного боржника, звертається до біблійних сюжетів і переосмислює їх у контексті сучасності. Особливу увагу Франко приділяє «Пісні Дебори», яку вважає одним із найяскравіших поетичних зразків юдейського патріотизму. Письменник закликає вчитися на прикладах Старого Заповіту, якщо ми не здатні або не хочемо вчитися на уроках власної історії та долі.

Франко, Іван Якович. Апокрифічне Євангеліє псевдо-Матвія і його сліди в українсько-руським письменстві / Іван Якович Франко . — [б. м.] Б.в.

ДАНТЕ АЛІГІЄРІ.

Характеристика середніх віків.
Життя поета і вибір із його поезії.

Українською мовою зладив
ІВАН ФРАНКО.

58066 ✓

ВИДАННЯ ТОВАРИСТВА
ПРИХИЛЬНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ, НАУКИ І ШТУКИ У ЛЬВОВІ
1913

Праця «Данте Алігєрі» (Львів, 1913) стала підсумком багаторічних досліджень Івана Франка творчості великого італійського поета. В її основу лягли статті, опубліковані з 1907 року в «Літературно-науковому віснику», які Франко ґрунтовно переробив і доповнив власним перекладом фрагментів «Божественної комедії», а також аналізом ліричної та дидактичної поезії Данте. Це видання стало однією з останніх великих наукових праць письменника.

Франко, Іван Якович. Данте Алігєрі:
Характеристика середніх віків. Життя поета
і вибір із його поезії / Іван Якович Франко .
— Львів : Видання Товариства прихильників
української літератури, науки і штуки, 1913 .
— 246 с. : 1 арк. портр.

Д-р Іван Франко.

Азбучна молитва св. Константина Солунського.

Займаючися приготовними працями для історії нашого письменства і виходячи з того погляду, що найстарше письменство південно-руського народу ввійшло в себе протягом кількох століть культурні та літературні традиції, вироблені на ґрунті мораво-панонських та старо-болгарської державних організацій, я поперед усього наткнувся на де-які писання, відомі вже досі з різних переважно російських публікацій, у яких на мою думку треба було бачити пам'ятки оригінальної письменської творчості західних та південних Слав'ян. Таких писань дійшло до нас зовсім не так мало як би де кому здавалося, між ними зовсім природно перше місце треба признати тим писанням, яких авторство могло належати або справді належало св. Константинові Солунському, первовчителю Слав'ян.

Письменна традиція церковно-слав'янської мови в різних її паростях (мораво-панонській, старо-болгарській, старо-сербській і старо-руській) заховала досить значне число пам'яток, яких авторство приписується то Кирилові, то Константинові філософу. Між тими пам'ятками за найважливіші треба вважати т. зв. «Азбучну молитву Константина» і т. зв. «Прогласіє св. Євангелія». Обі ті пам'ятки (перша віршами а друга поетичною прозою) визнані високою літературною вартістю, яку надає їм незвичайно піднесене чуття та незвичайна інтелігенція автора, і замітні особливі тим, що звертаються не до одної якоїсь слав'янської нації, а до цілого слав'янського племені або слав'янського роду, зазначаючи виразно його змагання до хри-

става Євангельського слова для людського та національного розвитку слав'ян. Їх автор почуває себе покликаним до великої місії просвічення слав'ян Євангельською наукою і бачить у тій місії наслідування імені й діла свого вчителя, Ісуса Христа.

Присвятивши обом сим творам спеціальні студії, яких метою було на підставі відомих досі варіантів критично відтворити їх тексти та очистити їх від напесених пізнішими переписувачами вільно чи невільно помилок, я зредагував ці студії зразу німецькою мовою для поміщення їх у «Archiv für slavische Philologie»; в просторійшій обробленню вони цього року будуть друкуватися в «Записках Наукового Товариства імені Шевченка» у Львові, а поки що бажаю в популярній викладі поділитися з українською публікою здобутками моїх дослідів.

На початок подаю тут у церковно-слав'янським тексті і в моїм перекладі віршовану молитву Константина Солунського, яку з повиним правом можна назвати найстаршою віршою, уложеною на слав'янській мові, чоловіком близьким серцю всіх слав'ян, що почувать себе слав'янами і «братами і синами сонця—правди», як у своїй геніальній інтуїції висловився колись Шевченко. Ця вірша в повній самостійності та оригінальності і що до змісту і що до форми, і хоча неможливо нам тепер відтворити її в повній в тій самій формі, в якій була первісно аложена, то все таки моя реконструкція значно зближає її до

новинною в науці, друківані не раз, а стало відомим, йшовся також на

Сніп: українська часопись. — Харків : Друкарня "Печатное Дело", 1912.— Ч. 6. — 5 лютого

<https://escriptorium.karazin.ua/handle/1237075002/9818>

Д-р Іван Франко.

Причинки до староруського віршовання.

Роздивляючися уважно в різнопородних пам'ятках найстаршого українського письменства, я дійшов до того погляду, що в ньому доховалося до наших часів далеко більше пам'яток

Сніп: українська часопись. — Харків : Друкарня "Печатное Дело", 1912. Ч. 15. — 8 квітня

<https://escriptorium.karazin.ua/handle/1237075002/9824>

I. Франко на сторінках часопису "Сніп"

Д-р Іван Франко.

Притча про захланність.

Захланність — наче те грузке багнє—
Лиш крок зроби і в зад не відсахнися,
То глибоше ще пірнеш за другим кроком,
І глибоше ще пірнеш за третім кроком,
А там, гляди, і вороття нема.
Се визнали вже давні єгиптяни,
Вони ж і притчу мудру сю аложили,
Як образ звихненого тим пороком
Життя людського: В осьмому віці
Після Христового різдвя святий
Олександрійський, Христофором звааний,
Переробив її на грецьку мову,
І з грецької в київських ще часах
Її пізнали також наші предки.
Не вадить прочитати її новим поколінням,
Був чоловік заможний і статочний,
Мав жінку і одним одного сина,
І мав слугу і доброго коня.
Купив він дім за дешеvu ціну,
Тим дешеvu, що не було купця,
Який би важився той дім купити;
Бо в домі тим у недосліднім сховку
Жила страшна гадюка ідовита,
Яка помалу, час від часу, скільки
Разів було знесла її охота,
Когось одного з тих, хто жив у домі,

Своїм отруйним зубом умертвляла.
Остерігали свояки й сусіди
Господаря, ще як охотив ся
Той дім купити. Не переставали
Остерігати й потім, щоб як мога
Скорійше вислідив оту гадюку
І вбив її, щоб не дізнати шкоди.
І він почав слідити дуже пильно,
І врешті віднайшов пору маленьку;
Але на диво біля тої норки
Замість гадюки він знайшов блискучай
Новітній червоний золотий.
Узяв його, приглянувся уважно,
І почалося в нього міркуванє:

«Отця нора—гадючина домітка!
Тут міг би я підстергати її
І вбити зараз. Та яким же дивом
Сей червінець знайшовся біля неї?
Чи згубив його хто тут давнійше?
Се неможливо, бо сей дім обнявши
Я оглядав його зовсім докладно.
Значить, сей червінець, то дар гадюки.
Вона мабуть благословенна Богом,
І поки вбить її, я піджду
Ще кілька день чи не повториться
Сей дар, чи може се лише припадок».

На другий день господар в рані рано
Знов червінець знайшов біля норки.
На третій повторилося те саме.
І вже в душі його повстала певність,

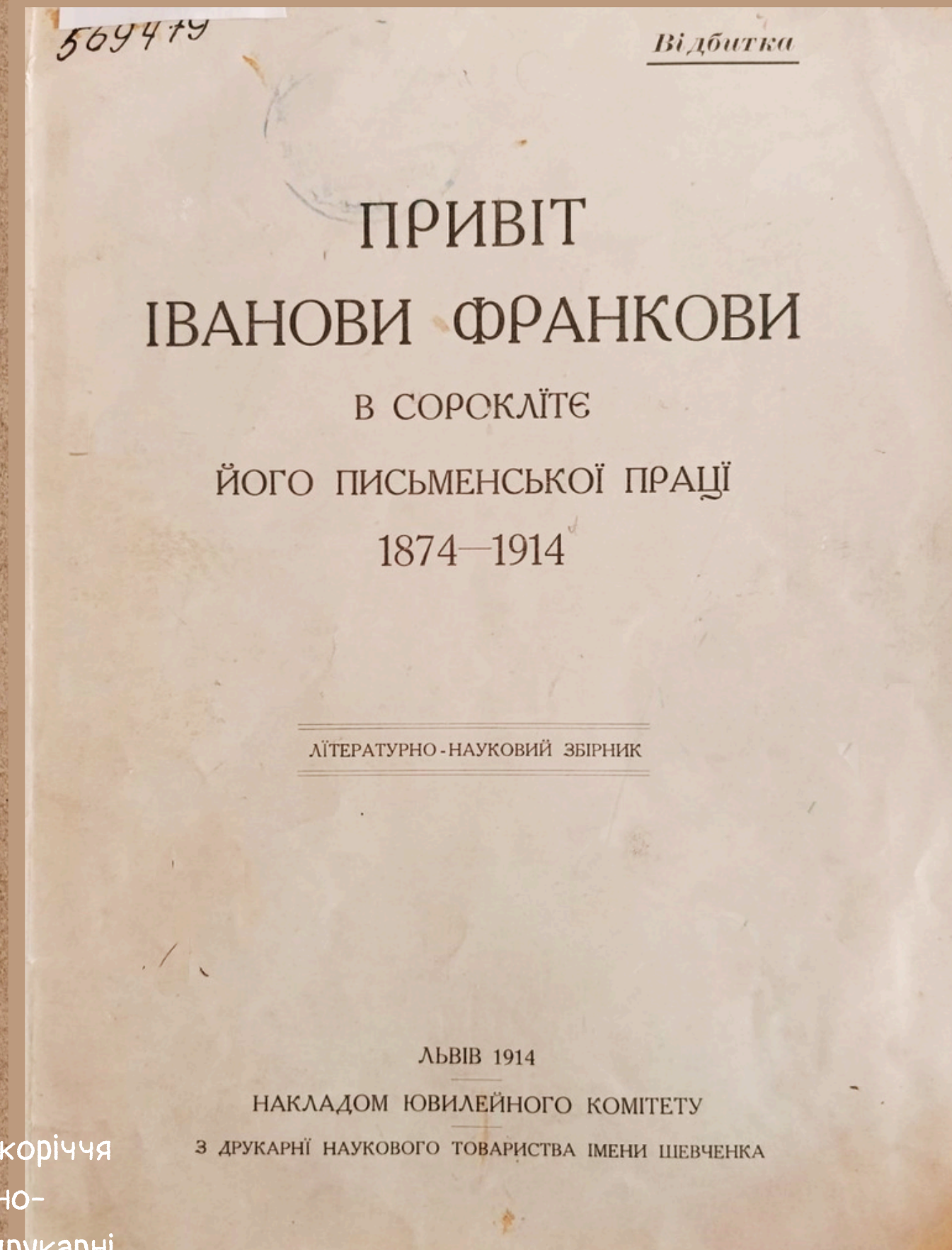
Сніп: українська часопись. — Харків : Друкарня "Печатное Дело", 1912. — Ч. 10. — 4 березоля

<https://escriptorium.karazin.ua/handle/1237075002/9813>

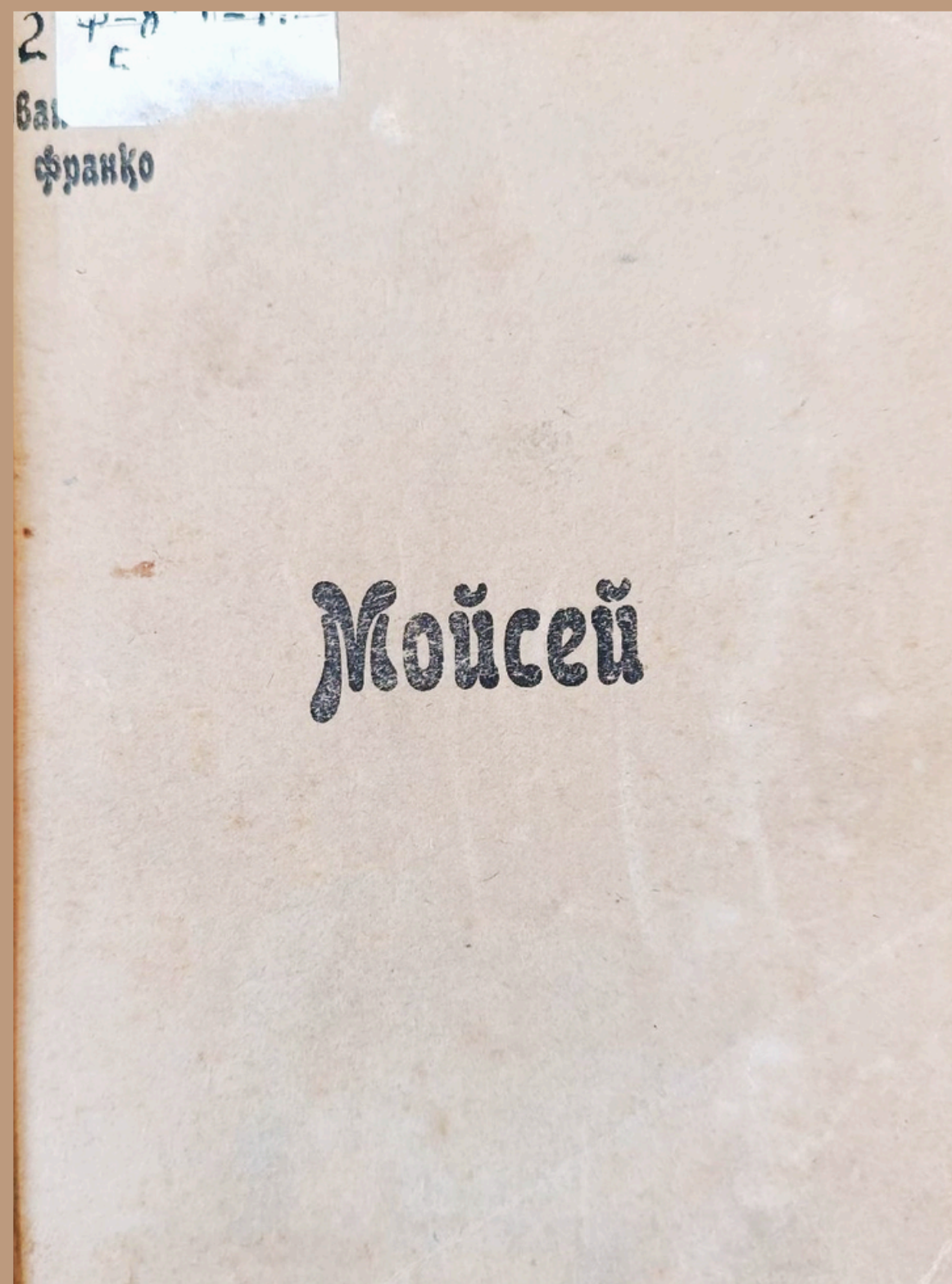

Представлений літературно-науковий збірник є своєрідним літературним подарунком Іванові Франку з нагоди сорокаріччя його творчої діяльності. Книга містить статті, дослідження та привітання від сучасників Франка, які аналізують його творчість, висвітлюють різні аспекти його літературної спадщини та оцінюють його внесок у розвиток української літератури. Збірник є цінним джерелом для вивчення творчості Франка та літературного процесу початку ХХ століття. Збірник є рідкісним виданням і представляє значний інтерес для колекціонерів та дослідників української літератури.

Франко, Іван Якович. Привіт Іванові Франкові в сорокоріччя його письменської праці. 1874-1914 : літературно-науковий збірник / Іван Якович Франко . — Львів : З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка, 1914 . — С.227-234 .
- Окремий відбиток . — Бібліогр.: с.234.

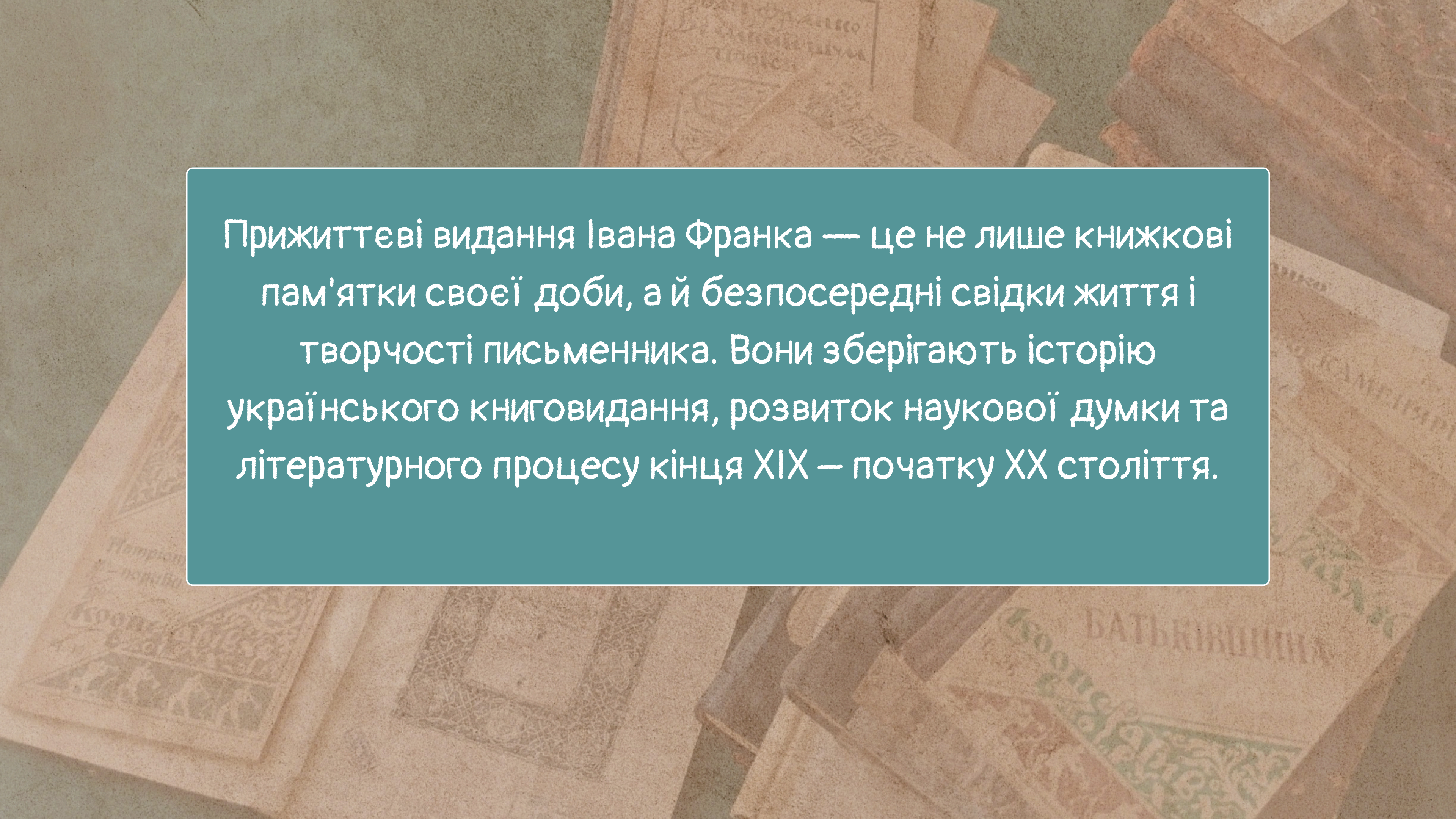

Франко, Іван Якович. Мойсей : поема / Іван Якович Франко . — 3-є вид . — Київ : Видавниче Товариство "Криниця", 1916 . — 56 с.

Поема «Мойсей» вперше вийшла окремим виданням у Львові 1905 року. Друге видання поеми з'явилося 1913 року з авторською передмовою, у якій Іван Франко розкрив задум твору та його джерела. У 1916 році в Києві було надруковано третє видання, однак через цензурні втручання воно вийшло у спотвореному вигляді без участі автора. Цю поему вважають одним із вершинних творів у спадщині письменника.

Прижиттєві видання Івана Франка — це не лише книжкові пам'ятки своєї доби, а й безпосередні свідки життя і творчості письменника. Вони зберігають історію українського книговидання, розвиток наукової думки та літературного процесу кінця ХІХ — початку ХХ століття.

Виставку підготувала
завідувач відділу
Центральної наукової
бібліотеки
Каразінського університету
Байрамова Каріна